R.354
Körgön künü kurusun!
İçken susu kurusun!
Kül Çoro mal bolup çöp cebedi,
Kül Çoro it bolup bok cebedi,
Kül Çoro körbögöndü em kördü.
Akının kısı Ay Çörök
Er Kıyas algan turbaybı?
Alt'ay boyunda kalgan turbaybı?
Altı ay kalgan balangıs
Semeteyden turbaybı?
Aydan, aydan ay ötüp,
Ay on eki ay cıl boldu,
Kündön, kündön kün ötüp,
Kün on eki ay cıl boldu.
At Çörök erkek tuugan turbaybı?
Ay Çörök erkek tuudu dep,
Döngdö oturgan Kıyaska
Süyünçü bargan turbaybı?
Kıyas aytat bu kepti:
«Uunın tübü uu bolot,
Kuunın tübü kuu bolot,
Akının kısı Ay Çörök
Balang-minen kurup kal!
Tuugan erkek balanın
Almaday başın alıngıs!»
Katındar balaga bardı,
Bu balanı körgöndö,
Balanın kösü çolpondoy,
Balanı öltürö albadı,
Bir kelinçek aytat deyt:
«Aynalayn cenggeyler,
Menin bir mersetim cok ele,
Şunu öltürsök netedi,
Şu balanın kösü çolpondoy,

R.354
Gördüğü günü kurusun!
İçtiği suyu kurusun!
Kül Çora mal olup ot yemedi,
Kül Çora it olup bok yemedi,
Kül Çora görmediğini şimdi gördü,
Akın'ın kızı Ay Çörök'ü
Er Kıyas almış değil mi?
Altı aylık hamile değil mi?
Altı aylık kalan balanız,
Semetey'den değil mi?
Aydan aydan ay geçip,
Ay on iki ay, yıl oldu,
Günden günden gün geçip
Gün on iki ay yıl oldu,
Ay Çörök erkek doğurmuş değil mi?
Ay Çörök erkek doğurdu diye,
Tepede oturan Kıyas'a
Müjdeci varmış değil mi?
Kıyas söylüyor bu sözü;
«Ağunun dibi ağu olur,
Kurunun dibi kuru olur,
Akın'ın kızı Ay Çörök
Balan ile kuruyup kal!
Doğan erkek balanın
Elma gibi başını alınız!»
Kadınlar balaya vardı,
Bu balayı gördüğünde
Balanın yüzü çolpan gibi,
Balayı öldüremedi,
Bir gelincik söylüyor, diyor;
«Aynalayım yengeler,
Benim bir yavrum yok idi,
Şunu öldürsek ne olur?
Şu balanın gözü çolpan gibi,

R.355
Şu balanın başı almaday,
Şunu öltürböy maa beringer!
Anan Er Kıyaska barıngar!
Bir öltürdük dey körgün!
Men şunu bala kılayn!
Men bir asrap alayn!»
Anda turgan katındar
Kelinçekke berdi deyt,
Kelinçek koynuna katıp aldı.
Döngdö oturgan Er Kıyas
Öltürbösün bildi deyt,
Üygö kirip keldi deyt,
Kılıçın karmay aldı deyt,
Kabınan suurup saldı deyt.
Kelinçektin koynunan
Balanı suurup aldı deyt,
Balanı suurup algan song,
Ay Çörök tura kaldı deyt:
«Cedigerdin Er Kıyas, töröm,
Akıl bolso song kelet, töröm,
Açuu bolso bat kelet, töröm,
Altı ayı anıkı,
Altı ayı seniki,
Çaraynada bu bala
Kay şaarıngdı bustu deyt?
Bu balamnı öltürbö!
Bu balamnı öltürsöng,
Ak ku kebim kiibesem,
Akın Kanga barbasam,
Öştöböy öçüm albasam,
Kektebey kegim albasam,

Ay Çörök atım kurusun!»
Korkonunan Er Kıyas
Ay Çöröktün balasın

R.355
Şu balanın başı elma gibi,
Şunu öldürmeyip bana veriniz!
Ondan sonra Er Kıyas'a varınız
Öldürüverdik diyegörün!
Ben şunu bala kılayım!
Ben yetiştireyim!»
Orada duran kadınlar
Gelinciğe verdi, diyor,
Gelincik koynuna gizledi,
Tepede oturan Er Kıyas
Öldürmediğini bildi, diyor,
Eve girip geldi, diyor,
Kılıcını tutup aldı, diyor,
Kınından sıyırdı, diyor,
Gelinciğin koynundan
Balayı sıyırıp aldı, diyor,
Balayı sıyırıp aldıktan sonra
Ay Çörök dura kaldı, diyor;
«Cediger'in Er kıyas töröm,
Akıl olsa sonradan gelir, töröm,
Öfke olsa çabuk gelir, töröm,
Altı ayı onunki,
Altı ayı seninki,
Çaranadaki bu bala,
Hangi şehrini bozdu? diyor,
Bu balamı öldürme!
Bu balamı öldürürsen,
Ak kuru elbisemi giymezsem,
Akın Han'a varmazsam,
Öcü alınmamış öcümü almazsam
İntikamı alınmamış intikamımı

Ay Çörök adım kurusun!
Korkusundan Er Kıyas
Ay Çörök'ün balasını

R.356
Koynuna salıp berdi,
Kalıng toydu kıldı deyt,
Kol astındagı elderin
Tang azandan kurdu deyt,
Kereli keçke turdu deyt,

Balaga at koygon neme cok.
Keçke beşin bolgobdo,
Altın sakal Ay Koco
Asmannan aylanıp yüşüp keldi,
Cerge tüşüp ayttı deyt:
«Cedigerdin Er Kıyas balam,
Eldi tang azannan kurdungus, balam,
Kereli keçke turdungus, balam,

Ne şanatıng bar ele, balam?»
Anda ayttıng Er Kıyas:
«Aynalayn Ay Mocom,
Eldi tang azannan kurganım, Kocom,
Kereli keçke turganım, Kocom,

Bir mersetim bar ele, Kocom,
At koyorgo kişi cok, Kocom.»
Ay Koco turup ayttı deyt:
«Atı cok bala bu bolso, balam,
At koyorgo kişi cok bolso, balam,
Atın koyup bereyn, balam,
Semeteydin balası
Seytek bolsun!» deydi deyt.
Ay Koco atın koygon song,
Köstön kaym boldu deyt.
Cedigerdin Er Kıyas
Catıp kaldıng bu cerde,

R.356
Koynuna salıp verdi,
Kalabalık toy yaptı, diyor,
Maiyetindeki illerini
Tan ezandan düzdü, diyor,
Akşam geç vakte kadar durdu, diyor,

Balaya ad koyan kişi yok,
Akşamın beşi olduğunda
Altın sakallı Ay Koco
Gökten dolaşıp inip geldi,
Yere inip söyledi, diyor;
«Cediger'in Er Kıyas, balam,
İli tan ezanından düzdünüz,balam,

Akşam geç vakte kadar durdunuz, balam,
Ne iyiliğin vardı, balam?»
O zaman söyledin Er Kıyas;
«Aynalayım Ay Koco'm,
İli tan ezandan düzdüm, Koco'm,

Akşam geç vakte kadar durdum, Koco'm,
Bir çocuğum vardı, Koco'm,
Ad koymaya kişi yok, Koco'm.»
Ay Koco durup söyledi, diyor;
«Adı yok bala bu olursa, balam,
Ad koymaya kişi yok olursa, balam,
Adını koyuvereyim, balam,
Semetey'in balası,
Seytek olsun!» dedi, diyor.
Ay Koco adını koyduktan sonra
Gözden kayboldu, diyor.
Cediger'in Er Kıyas
Yatıp kaldın bu yerde,

Aldıgatkan Kül Çoro
Cılkının içinde cattı deyt,
Ildıy ötkön bazarçı,
Ödöng ötkön colooçı,
R.357
Ay Çörök erkek bala tuudı dep,
Kabar aytıp cürdü deyt,
Kül Çoronun kulagına
Bu kabar çalıp kalbaybı?
Aldıgatkan Kül Çoro
Ay Çörök bala tuudu degenge
Kül Çoro koşko catpadı,
Cürögü attay tuylap batpadı,
Oşo cerden ketem dep,
Oşo Seytekke cetem dep,
Kabakka bir cügürüp bardı,
Kül Çoro üstünö kiigen
Çırdamal kara kementey
Cik ciginen böldü deyt,
Aldı aldınan söktü deyt,
Kalgan ele çuldusun
Moynuna asıp aldı deyt,
Cılkıçının ak sakalı Kara Bii,
Kül Çoro cügürüp cetip keldi:
«O ake tay Kara Bii,
Çırdamal kara kementey, ake,
Cik ciginen bölöndü, ake,
Aldı aldınan sögüldü, ake,
Bir baytaldı bersengçi, ake,
Bir baytaldı mineyn, ake,
Ay Çörökkö men barayn, ake,
Coon ine şoona cip, ake,
Oro bolso saydırıp, ake,
Bürö bolso tarttırıp, ake,
Kayta salıp keleyn, ake.»
Ak sakalı Kara Bii

Miskin Kül Çora
Yılkının içinde yattı, diyor,
Aşağı geçen pazarcı,
Yukarı geçen yolcu,
R.357
Ay Çörök erkek bala doğurdu diye
Haber söyleyip yürüdü, diyor.
Kül Çora'nın kulağına
Bu haber çalıp kalmaz mı?
Miskin Kül Çora
Ay Çörök bala doğurdu dendiğinde
Kül Çora koşa yatmadı,
Yüreği at gibi sıçrayıp batmadı,
Bu yerden gideyim deyip
O Seytek'e yeteyim deyip
Dere yatağına koşuverip vardı,
Kül Çora üstüne giydiği
Şırdamal kara kementayı
Dikiş yerinden ayırdı, diyor,
Kendiliğinden söktü, diyor,
Kalmış olan parçaları
Boynuna astı, diyor,
Yılkıcının ak sakalı Kara Bii'ye
Kül Çora koşup yetip geldi:
«Ey Ata tay Kara Bii,
Şırdamal kara kementay, ata,
Dikiş yerinden ayrıldı, ata,
Kendiliğinden söküldü, ata,
Bir baytalı versene, ata,
Bir baytala bineyim, ata,
Ay Çörök'e ben varayım, ata,
Sağlam iğne şoana ip, ata,
Delik olsa diktirip, ata,
Yırtık olsa büzdürüp, ata,
Geri geleyim, ata.»
Ak sakalı Kara Bii

Açuu kelip bakırdı:
Kuldun aytkan sösün kör
«Oşo kul koşko catpadı,
R.358
Bay biçesi erkek bala tuuganga
Cürögü attay tuylap batpadı,
Ay Çörökkö sen barsang,
Menin otumdu kim alat?
Menin kardımdı kim salat?
Kazanımdı kim asat?
Togus birdey cılkıçı,
Togus soyul alıngar!
Cıga çaap salıngar!
Kabırgasın kaçır kucır sögüngör!
Başın kesip alıngar!»
Togus birdey cılkıçı
Togus soyul aldı deyt,
Kuldu cıga çaap saldı deyt.
Aldıgatkan Kül Çoro
Ölör ölbös can-minen,
Öpkö boor alı-minen,
Baş kötörüp turdu deyt.
Cılkıçının başı Kara Bii
Anan turup mını aytat:
«Atangnın körü Kül Çoro,
Bu cılkının kötündö
Çolok kara baytal bar,
Oşo baytaldı minip al!
Bügün barıp bügün kel!
Bügünnön sen kalsang,
Koydoy başıng kespesem,
Suday kanıng tökpösöm,
Kara Bii atım kurusun!»
Aldıgatkan Kül Çoro
Çolok kara baytaldı
Moynunan baylap aldı deyt,

Hiddetlenip bağırdı;
«Kulun söylediği sözü gör!
O kul koşa yatmadı,
R.358
Baybiçesi erkek bala doğurduğunda,
Yüreği at gibi sıçrayıp batmadı,
Ay Çörök'e sen varırsan,
Benim ateşimi kim alır?
Benim kardımı kim koyar?
Kazanımı kim asar?
Dokuzu bir gibi yılkıcı,
Dokuz sopa alınız!
Devirip vurunuz!
Kaburgasını kaçır kuçır sökünüz!
Başını kesiniz!»
Dokuzu bir gibi yılkıcı,
Dokuz sopa aldı, diyor,
Kulu devirip vurdu, diyor,
Miskin Kül Çora
Ölür ölmez can ile,
Akciğer karaciğer kuvveti ile
Baş kaldırıp kalktı, diyor,
Yılkıcının başı Kara Bii
O zaman durup bunu söylüyor;
«Atanın körü Kül Çora,
Bu yılkının arkasında
Çolak Kara Baytal var,
O baytala binip al!
Bugün varıp bugün gel!
Bugünden sen kalırsan,
Koyun gibi başını kesmezsem,
Su gibi kanını dökmezsem,
Kara Bii adım kurusun!»
Miskin Kül Çora
Çolak kara baytalı
Boynundan bağladı, diyor,

Koşko alıp keldi deyt,
Cip kuyşkan, cip olong,
R.359
Çandırınan beken tartıp aldı deyt,

Üydü köstöy çugoydu.
Cedigerdin Er Kıyas
Döngdö olturgan turbaybı?
Kül Çoronu körö koydu.
Cedigerdin Er KıyasKül.
Çoronu çakırdı,
Kül Çoro salıp bardı deyt.
Cedigerdin Er Kıyas
Çolok kara baytaldı
Oodıra tartıp saldı deyt,
Kül Çoronun töşünö
Er Kıyas minip aldı deyt,
Butundagı kepiçi
Cedigerdin Er Kıyas
Kül Çoronu teptile,
Koş kabırga kıyradı,
Aldıgatkan Kül Çoro
Soyulup barıp cıgıldı,
Catıp estip aldı deyt,
Kül Çoro baş kötörüp kaldı deyt.
Ay Çörökkö bardı deyt,
Cakşı tuugan Ay Çörök
Kül Çoronu körgöndö
Küybögön cer kül boldu,
Calıpdap calbırt çok boldu,
Çıngırıgın caspadı,
Çıngırgan ünün baspadı,
Aldıgatkan Kül Çoronu
Bir kuçaktap aldı deyt:
«Aynalayn Kül Çoro,
Çolok kara baytaldı
Mineyn degen atp'ele,
Çırdamal kara kementay

Yedeğe alıp geldi, diyor,
İp kuskunu, ip kolanı
R.359
Karnının altından kuvvetli çekip
aldı, diyo
Eve doğru koştu.
Cediger'in Er Kıyas
Tepede oturmuş değil mi?
Kül Çora'yı görekoydu.
Cediger'in Er Kıyas
Kül Çora'yı çağırdı,
Kül Çora vardı, diyor.
Cediger'in Er Kıyas
Çolak kara baytalı
Öyle çekti ki, bir yana eğdi, diyor.
Kül Çora'nın döşüne
Er Kıyas bindi, diyor,
Ayağındaki kepiçle
Cediger'in Er Kıyas
Kül Çora'yı tepti.
Çift kaburga kırıldı,
Miskin Kül Çora
Dövülüp yıkıldı,
Yatıp hatırladı, diyor,
Kül Çora baş kaldırdı, diyor,
Ay Çörök'e vardı, diyor,
Yahşı doğan Ay Çörök
Kül Çora'yı gördüğünde
Yanmayan yer kül oldu,
Alevlenip alev kor oldu,
Acı sesini kesmedi,
Çınlayan ününü basmadı,
Miskin Kül Çora'yı
Kucaklayıverdi, diyor:
«Aynalayım Kül Çora,
Çolak kara baytal,
Bineyim denecek at mıydı,
Şırdamal kara kemantay

R.360
Kiyeyn degen tonb'ele.»
Ilap boorı köşödü,
Eki kösü çişidi,
Coon ine şoona cip
Çırdamal kara kementay
Bütündey kılıp berdi deyt,
Baytalga minding Kül Çoro
Ay Çörök turup ayttıng deyt:
«Aynalayn Kül Çoro
Atıngnın başın bura tur!
Astıng cerge tura tur!
Aysadan kalgan celegi,
Ertegin ötkön canggısı,
Alt'ay kılgan bilegi,
A Seytek çunagı,
Öştöböy öçündö kalar,
Kektebey keginde kalar,
Eresi tartıp er cesse,
At calın tartıp çongoyso,
Ebin bir taap kelip bak!
Atka mindi Kül Çoro,
Cılkını köstöy saldı deyt.
Kul keçigip kaldı dep,
Togus birdey cılkıçı
Togus attı minip tir:
«Kül Çoronun çong cürök
Attay tuylap batpadı,
Baybiçe erkek bala tuuganga
Kül Çoro koşko catpadı,
Kül Çoro seni ongdoybus,
Sening başıng Kül Çoro
Kol bakan-minen somdoybos.»
Togus birdey cılkıçı
Togus çoçmor aldı deyt,

R.360
Giyeyim diyecek don muydu?»
Ağlayıp bağrı rahatladı,
İki gözü şişti,
Sağlam iğne, şoona ip ile
Şırdamal kara kementayı
Dikiverdi, diyor.
Baytala bindin Kül Çora
Ay Çörök durup söyledin, diyor;
«Aynalayım Kül Çora,
Atının başını çeviredur,
Altındaki yere duradur!
Nayzadan kalan celeği,
Ondan geçen bir taneyi,
Altı aylık kalan hediyeyi,
O Seytek kulaksızı,
Öç almayıp öcünde kalır,
İntikam almayıp intikamında kalır,
Erginleşip er olursa,
At yelesi tutup büyürse,
Uygun zaman bulup gelip bak!»
Ata bindi Kül Çora,
Yılkıya doğru saldı, diyor,
Kul gecikti diye
Dokuzu bir gibi yılkıcı
Dokuz ata binmiş;
«Kül Çora'nın ulu yüreği,
At gibi sıçrayıp batmadı,
Baybiçe erkek bala doğurduğunda
Kül Çora koşa yatmadı,
Kül Çora seni yola koyarız,
Senin başını Kül Çora
Kol-bakan ile kalıba sokarız.»
Dokuzu bir gibi yılkıcı
Dokuz çoçmor aldı, diyor,

R.361
Togus çaap çıktı deyt,
Çolok kara baytaldan
Kül Çoro tongkoyup cıgıldı,
Kül Çorodoy batırdı
Kolottogu tikenek
Kokuylatıp culdurdu,
Otun algan Kül Çoro,
Ottu cakkan Kül Çoro,
Kazan askan Kül Çoro,
Kardı salgan Kül Çoro,
Körbögöndü kör boldu,
Ciibegeni bok boldu.
A Seytek çunagı
Altı kündön ata dep,
Eki kündön ene dep,
Çırpıktan caa kılgan turbaybı?
Çiiden oktu kılgan turbaybı?
Kak etken karga koygon cok,
Kuk etken kuskun cok,
Adalın bir döbö kılıp cıdı deyt,

Cardı-minen cabıkay
Seytek alkış alıp catt'ele,
Aldıgatkan Kül Çoro
Cılkıçı-minen cürdü deyt,
Kabakka cügürgön turbaybı?
Üstündögü caman kementey
Tıtıp algan turbaybı?
Otoo başı Kara Bii
Aga cügürüp kelgen turbaybı?
«Aynalayn Kara Bii,
Bir baytaldı bersengçi!
Men üyümö barayn!
Üstümdögü kara kementey
Cik ciginen bölündü,

R.361
Dokuz kere vurup çıktı, diyor,
Çolak kara baytaldan
Kül Çora baş aşağı yıkıldı,
Kül Çora gibi batırı
Bayırdaki dikeni
Kokuylatıp yoldurdu,
Odunu alan Kül Çora,
Ateşi yakan Kül Çora,
Kazan asan Kül Çora,
Kardı koyan Kül Çoranın,
Görmediği mezar oldu,
Yığmadığı bok oldu.
O Seytek kulaksızı
Altı günden sonra ata deyip
İki günden sonra ana deyip
Çırpıdan yay yapmış değil mi?
Çiyden oku yapmış değil mi?
Kak eden karga koyduğu yok,
Kuk eden kuzgun koyduğu yok,
Helâl maldan bir tepe yapıp yığdı,

Fakir ile fakirleşti,
Seytek alkış alıp yattı idi,
Miskin Kül Çora
Yılkıcı ile sürdü, diyor,
Bayıra konmuş değil mi?
Üstündeki yaman kementay
Didip almış değil mi?
Otoo başı Kara Bii
Ona koşup gelmiş değil mi?
«Aynalayım Kara Bii,
Bir baytalı versene!
Ben evime varayım!
Üstümdeki kementay
Dikiş yerlerinden ayrıldı,

R.362

Ay Çörökkö barayn!
Coon ine şoona cip
Oro bolso saydırıp,
Kayta salıp keleyn!»
Kara Bii turup aytat deyt:
«Atangnın körü Kül Çoro,
Tereng elem keçirdim,
Tengis elem ötküstüm,
Bügün barıp, bügün kel!
Bügünnön sen kalsang,
Koydoy başıngdı kespesem,
Suday kanıngdı tökpösöm,
Kara Bii atım kurusun!»
Çolok kara baytaldı
Kül Çorominip aldı,
Üydöy köstöy çugoydu,
Üygö kirip bardı deyt.
Cedigerdin Er Kıyas
Bir çakırtıp aldı deyt,
Çolok kara baytaldan
Oodıra tartıp saldı deyt,

Töşünö minip aldı deyt,
Koş kabırga kıyrattı,
Ölör ölbös can-minen
Kül Çoro başın kötördü,
Ay Çörökkö bardı deyt,
Ilap ayttıng Ay Çörök:
«Aynalayn Kül Çoro,
Çolok kara baytaldı
Mineyn degen atp'ele?
Üstüngdögü kementey,
Kiyeyn degen tonb'ele?
Argam caman kuuruldu,
Amalım caman tögöndü.

R.362

Ay Çörök'e varayım!
Sağlam iğne, şoona ip ile
Delik olsa diktirip
Geri geleyim!»
Kara Bii durup söylüyor, diyor;
«Atanın körü Kül Çora,
Derin alem geçirdim,
Deniz alem geçirdim,
Bugün varıp bugün gel!
Bugünden sen kalırsan,
Koyun gibi başını kesmezsem,
Su gibi kanını dökmezsem,
Kara Bii adım kurusun!»
Çolak kara baytalı
Kül Çora binip aldı,
Eve doğru koştu,
Eve girip vardı, diyor,
Cediger'in Er Kıyas
Çağırtıverip aldı, diyor,
Çolak kara baytaldan
Öyle bir çekti ki, bir yana eydi,
diyor,

Döşüne bindi, diyor,
Çift kaburga kırdı,
Ölür ölmez can ile
Kül Çora-başını kaldırdı,
Ay Çörök'e vardı, diyor,
Ağlayıp söyledin Ay Çörök;
«Aynalayım Kül Çora,
Çolak kara baytal
Bineyim denecek at mıydı?
Üstündeki kementay,
Giyeyim diyecek don muydu?
Kuvvetim yaman kurudu,
Amalım yaman tükendi,

R.363

At arıbas ay tuuar,
Atka salkın kün tuuar,
Astıng cerge tura tur!»
Cakşı tuugan Ay Çörök,
Seytekti emi çakırdı:
«Aysadan kalgan celegim,
Cangıstan alt'ay kalgan belegim,

Soottan kalgan kuyagım,
Cangıstan kalgan tuyagım,
A Seytek çunagım,
Karçıgamnın kanatı,
Tuygunumnun tumçugu,
Too toruga minem dep,
Döngdö olturgan atanga
Ilap çıgıp bara ber!
Moynun kuçaktap ala kör!
Too toruga minbeseng,
Atıp salgan ok bolsong,
Çıçıp salgan bok bolsong,
Menin eneligim kurusun!»
Bala oynop ketip kaldı deyt,
Kül Çoro atka minip aldı deyt,
Kül Çoro ketip bara catkanın
Bala körö koydu deyt,
Ay Çöröktün aytkan kepteri
Balanın esine tüşö kaldı deyt,
Döngdö olturgan Kıyaska
Seytek ılap çıgıp bardı deyt:
«Aynalayn ateke,
Too turuga men minem,
Cılkı koşo men baram.»
Moynunan kuçaktap alat.
Cedigerdin Er Kıyas
Kül Çoronu çakırdı,

R.363

At dinlenecek ay doğar,
Ata serin gün doğar,
Altındaki yerde duradur!»
Yahşı doğan Ay Çörök
Seytek'i şimdi çağırdı:
«Nayzadan kalan celeğim,
Bir taneden altı aylık kalan
ıediyeu

Soottan kalan silahım,
Bir taneden kalan zürriyetim,
Ey Seytek kulaksızım,
Karçıgamın kanadı,
Tuygunumun tumçuğu,
Too-toru'ya bineceğim deyip
Tepede oturan atana
Ağlayıp çıkıp varıver!
Boynunu kucaklayagör!
Too-toru'ya binmezsen,
Atıp salan ok olsan,
Sıçıp salan bok olsan
Benim analığım kurusun!»
Bala oynayıp gitti, diyor,
Kül Çora ata bindi, diyor,
Kül Çora'nın gittiğini
Bala gördü, diyor,
Ay Çörök'ün söylediği sözleri
Balanın aklına düştü, diyor,
Tepede duran Kıyas'a
Seytek ağlayıp çıktı, diyor;
«Aynalayım, ata,
Too-toru'ya ben bineceğim,
Yılkı yanına ben varacağım.»
Boynundan kucakladı,
Cediger'in Er Kıyas
Kül Çora'yı çağırdı,

R.364

Aldıgatkan Kül Çoro:
«Le'pay taksır?» deydi deyt.
Anda ayttıng Er Kıyas:
Atangnın körü çiktir, kul,
Senin kılganıng köp bolgon,
Kılbagan işing cok bolgon,
Balanı too toruga mingizip,
Cılkıga alıp barıp,
Üç kün cılkıda cassın,
Üç kündön kiin, Kül Çoro,
Üygö eleng alıp kel,
Üç künnön kiin alıp kelbeseng,
Koydoy başıng kespesem,
Suday kanıng tökpösöm,
Menin Er Kıyas atım kurusun!»
Aldıgatkan Kül Çoro
Balanı erçitip aldı deyt.
Cılkını çendep bard'ele,
Anda ayttıng Kül Çoro:
«Aysadan kalgan celegim,
Cangıstan kalgan belegim,
E Seytek çunagım,
Körgön künüm kurusun,
İçken suum kurusun!
Üydön kaytıp kelgende,
Togus birdey cılkıçı
Columan tosup kılıçı,
Çolok kara baytaldan
Cıga çaap salıçı.»
Anda Seytek turup aytat:
«Aynalayn külökö,
Armansıs düünö bolobu?
Acalsıs kişi ölöbü?
Ukruk-minen seni ongdoso,

R.364

Bîtab düşmüş Kül Çora;
«Emrediniz taksir?» dedi, diyor.
O zaman söyledin Er Kıyas;
«Atanın körü ahlâksız kul,
Senin yaptığın çok olmuş,
Yapmadığın işin yok olmuş.
Balayı Too-toru'ya bindirip
Yılkıya varıp
Üç gün yılkıda yatsın,
Üç günden sonra Kül Çora,
Eve dikkatli alıp gel,
Üç günden sonra alıp gelmezsen,
Koyun gibi başını kesmezsm,
Su gibi kanını dökmezsem,
Benim Er Kıyas adım kurusun!»
Miskin Kül Çora
Balayı beraberine aldı, diyor,
Yılkıya yaklaştı,
O zaman söyledin Kül Çora,
«Nayzadan kalan celeğim,
Bir taneden kalan hediyem,
Ey Seytek kulaksızım,
Gördüğüm günüm kurusun,
İçtiğim suyum kurusun!
Evden dönüp geldiğimde
Dokuzu bir gibi yılkıcı
Yolumu kesti,
Çolak kara baytaldan
Yıkıp vurdu.»
O zaman Seytek durup söylüyor;
«Aynalayım külöye,
Arzusuz dünya olur mu?
Ecelsiz kişi ölür mü?
Ukruk ile seni yola koyarsa,

R.365

Ay balka-minen somdorbus.»
Anda ayttıng Kül Çoro:
«Aynalyn çunagım,
Tartkanına işendim,
Tayça meder bayladım,
Aytkanına işendim,
Atça meder bayladım.»
Aldıgatkan Kül Çoro,
Süyngöndön dag'ele,
Çolok kara baytaldı
Aybır şaybır corgosu
Corgosuna saldı deyt.
Togus birdey cılkıçı
Togus kelip çapt'ele,
Çolok kara baytaldan
Tongkoyup barıp cıgıldı,
Seytek çunak bu bala
Eşik endüü ay balga
Kolunan emi aldı deyt,
Togus birdey cılkıçı
Cıga çaap saldı deyt,
Cerde catkan Kül Çoronu
Atka mingisip aldı.
Cılangaç kaştı cılkıçı,
Aldıgatkan Kül Çoro
Colum üygö bardı deyt,
Batır tuugan bu Seytek
Cılkını köstöy saldı deyt,
Tuu bee karmap aldı deyt,
Colum üydün eşigin
Cıga tartıp saldı deyt,
Kazı-minen kartagı
Kül Çoronu mayga bölöp saldı deyt.
Ceti künnön kiin Seytek

R.365

Ay balka ile vururuz.»
O zaman söyledi Kül Çora;
«Aynalayım kulaksızım,
Çekişine inandım,
Tayca umut bağladım.
Söylediğine inandım,
At gibi umut bağladım.»
Bîtab düşmüş Kül Çora
Sevincinden dağ gibi idi,
Çolak kara baytalın
Aybır şaybır yorgası,
Yorgasına saldı, diyor.
Dokuzu bir gibi yılkıcı
Dokuzu gelip vurdu,
Çolak kara baytaldan
Baş aşağı yıkıldı,
Seytek kulaksız bu bala
Eşik enli ay balkayı
Eline şimdi aldı, diyor,
Dokuzu bir gibi yılkıcıyı
Yıkıp vurdu, diyor,
Yerde yatan Kül Çora'yı
Ata bindirdi,
Çıplak kaçtı yılkıcı,
Bîtab düşmüş Kül Çora
Colum eve vardı, diyor,
Batur doğan bu Seytek
Yılkıya doğru saldı, diyor,
Kısır kısrak yakaladı, diyor,
Colum evin eşiğini
Devirip çekti, diyor,
Kazı ile kartayı
Kül Çora'yı yağa koydu, diyor,
Yedi günden sonra Seytek

R.366
Açıp alıp karasa
Ong dalına çemirçek,
Oyo kesip salgan kul,
May kaynatıp kuygan kul,
Kuu dalı bolgon dalısı
Mayga cetilip kalgan turbaybı?
Açıp alıp karasa,
Aldıgatkan Kül Çoronun
Kara kösü çolpondoy
Eki beti eki dangıt toygondoy,
Eki iini eki kişi kongunday.
Anda ayttı Kül Çoro:
«Aynalayn Seytegim,
Atka minip ala koy!
Cılkını köstöy sala koy!
Kök Çebişti alıp kel!»
Atka mindi bu Seytek,
Cılkını köstöy çugoydu,
Kök çebişti alıp keldi,
Aldıgatkan Kül Çoro
Tokup minip aldı deyt,
Batır tuugan bu Seytek,
Too toruga minip aldı deyt,
Kül Çoro-minen Seytek,
Er Kıyas köstöy cürdü deyt,
Ökköö carışıp kirip bardı deyt,
Anda Kül Çoro turup aytat deyt:

«Salam aleykim Er Kıyas, töröm!»

««Aleyki salam Kül Çoro, batır!»»
«Kagılayn Er Kıyas, töröm!»
««Aynalayn Kül Çoro, batır!
Satıp iiseng bir kündük,
Saap iiseng ming kündük,
Kurçalıp kuda boloyn!
Kuçaktaşıp dos boloyn!

R.366
Açıp baksa
Sağ dalındaki çemirçek,
Oyup kesilen kul,
Yağ kaynatıp dökülen kul,
Kuru olan dalısı
Yağa yetilmiş değil mi?
Açıp baksa
Bîtab düşmüş Kül Çora'nın
Kara gözü çolpan gibi,
İki yüzü iki dangıt tuygun gibi,
İki omuzu iki kişi konmuş gibi.
O zaman söyledi Kül Çora;
«Aynalayım Seytek'im,
Ata binip ala koy!
Yılkıya doğru sala koy!
Kök Çebiç'i alıp gel!
Ata bindi bu Seytek,
Yılkıya doğru koştu,
Kök Çebiç'i alıp geldi,
Miskin Kül Çora
Eyerleyip bindi, diyor.
Batur doğan bu Seytek
Too-toru'ya bindi, diyor.
Kül Çora ile Seytek
Er Kıyas'a doğru sürdü, diyor,
İkisi yarışıp girip vardı, diyor,
O zaman Kül Çora durup söylüyor, diyor;
«Selâmün aleyküm Er Kıyas, töröm!»

««Aleyküm selâm Kül Çora batır!»»
«Kagılayım Er Kıyas, töröm!»
««Aynalayım, Kül Çora batır!
Satıp yersen bir günlük,
Sağıp yersen bin günlük,
Sarılıp akraba olayım!
Kucaklaşıp dost olayım!

R.367
Meni kılça caman kıybagın!»»
Anda ayttıng Kül Çoro:
«Ong dalıma kemirçek, töröm,
Oyo kesip salganday, töröm,
Ata öçü barb'ele, töröm,
Ene kegi barb'ele, töröm.»
Aldıgatkan Kül Çoro
Kara bolot kılıçın
Karmay aldı sabınan,
Suurup aldı kabınan,
Topçuday bolgon batırın
Togoloto çaptı deyt,
Kül Çoro-minen bu Seytek
Atka minip kaldı deyt,
Kanıkey istep cürdü deyt,
Kudaydan tapkan Kan Çoro
Aldıgatkan Kanıkey
Koy kaytartıp toyuptur,
Koluna tayak beriptir.
Kazı bala kandarın,
Kordu salık biilerin,
Ötrük süylör cakşısın,
Kan Çoro çogultup algan turbaybı?
Kan Çoro aytat bu kepti,
Manastın uulu Semetey
Alman Bet menin atamdı
Bir öltürüp taştadı,
Kül Çoronun atasın,
Catık tildüü şirin sös,
Cakşı tuugan Açu Bay
Bir öltürüp taştadı,
Anın üçün öçümdü aldım,
Cangıstı caylıp berdim,
Er Kıyaska em kirdim.»
Kan Çoronun aytkanın

R.367
Beni azıcık yaman kılmayın!»»
O zaman söyledin Kül Çora:
«Sağ dalımda kemirçek, töröm,
Oyup kesecek, töröm,
Ata öcü var mıydı, töröm?
Ana intikamı var mıydı, töröm?»
Bîtab düşen Kül Çora
Kara pulat kılıcını
Tutup aldı sapından,
Sıyırıp aldı kınından.
Topçu gibi olan baturu
Yuvarlayıp vurdu, diyor.
Kül Çora ile bu Seytek
Ata bindi, diyor,
Kanıkey'i arayıp sürdü, diyor,
Huda'dan bulan Kan Çora,
Bîtab düşen Kanıkey'e
Koyun güttürüp doymuş,
Eline dayak vermiş,
Gazi bala hanların
Şişman karınlı biilerini,
Yalan söyler yahşısını
Kan Çora toplayıp almış değil mi.
Kan Çora söylüyor bu sözü:
«Manas'ın oğlu Semetey,
Alman Bet benim atamı,
Öldürüverip attı,
Kül Çora'nın atası,
Tatlı dilli, şirin sözlü
Yahşı doğan Acu Bay'ı
Öldürüverip attı,
Onun için öcümü aldım,
Bir taneyi haklayıverdim,
Er Kıyas'a tabi oldum.»
Kan Çora'nın söylediğini

R.368
Ugup turgan Kül Çoro
Attan ırgıp tüştü deyt,
Kan Çoronun keng kökrök cagı töş
Kül Çoro alıp mindi deyt,
Butu kolun bayladı,
Bosogogo tangıp koydu deyt.
Kurup kalgan Kanıkey
Karşı kelgen turbaybı?
Koydu taştagan turbaybı?
Cügürüp cetken turbaybı?
«Aynalayn Kül Çoro, balam,
Barısın aytıp neteyn, balam,
Kan Çoronun kanınan
Bir kaşık kanın bersengçi, balam,
Oşonun kanın içeyn!
İçkennen kiin men ölöyn!»
Kanıkey ak albarstı aldı deyt,
Kan Çoronu cara tartıp saldı deyt,
Kan Çoronun kanına toydu deyt.
Cakşı tuugan bu Seytek
Torkudan taldap kiigisti,
Corgodon taldap mingisti,
Kanıkeydi alıp keldi,
Ay Çöröktü alıp keldi,
Üç kün anda tim cattı,
Üç künnön kiin köçürdü,
Keng Kul-ata boyunda,
Keng Talastın oyunda,
Anda catkan Er Manas
Üy tikken cerge üy tikti,
Üç Koşoy-minen Talastı
Kıymıldatpay tuttu deyt,
Ayagı Talas baş Taşken,
Akım tüşüp cattı deyt.

R.368
Duyan Kül Çora,
Attan atlayıp indi, diyor,
Kan Çora'nın geniş göğsüne
Kül Çora bindi, diyor,
Bacağını, kolunu bağladı,
Eşiğe bağlayıp koydu, diyor.
Kuruyup kalan Kanıkey
Karşı gelmiş değil mi?
Koyunu bırakmış değil mi?
Koşup yetmiş değil mi?
«Aynalayım, Kül Çora balam,
Hepsini isteyip ne edeyim, balam,
Kan Çora'nın kanından
Bir kaşık versene, balam,
O'nun kanını içeyim!
İçtikten sonra ben öleyim!»
Kanıkey ak pulatı aldı, diyor,
Kan Çora'yı parçaladı, diyor,
Kan Çora'nın kanına doydu, diyor.
Yahşı doğan bu Seytek
Torkudan seçip giydirdi,
Yorgadan seçip bindirdi,
Kanıkey'i alıp geldi,
Ay Çörök'ü alıp geldi,
Üç gün orada rahat yattı,
Üç günden sonra göçürdü,
Geniş Kul-ata boyunda,
Geniş Talas'ın vadisinde
Orada yatan Manas'ın
Ev diktiği yere ev dikti,
Üç Koşoy ile Talas'ı
Kuvvetli tuttu, diyor.
Ayağı Talas'ta, başı Taşkend'de
Hakim olup yattı, diyor.

SÖZLÜK

–A–

Aba: Amca.

Abalak: Dağ koyununun boynuzundan yapılan dört köşeli tahtacık. (Bıçak-hançer sapı yapmakta kullanılmaktadır.)

Abdan: Gayet, güzel, mükemmelen, tamamen.

Abdıra: Sandık.

Abiyir: Cinsel organlar.

Aceke: Hacı amca, bey amca.

Aça: Çatal.

Ada konmak: Şöhret kazanmak.

Adır: Tepe.

Ağzı boynuzlu kocakarı: Pençelerinin ve burnunun madenî olduğuna inanılan kocakarı kılığında cinnî bir varlık.

Ak boz: Açık kurşunî renk.

Akça: Para.

Akıtma: Hayvanların alın kısımlarında bulunan beyaz renkli tüyler.

Ak kelte: Bir eski zaman tüfeği. (Destanda Semetey'in tüfeği).

Ak kuyruk: Bir çay çeşidi.

Ak olpok: Sık ipekten yapılan ve savaş gömleği yerini tutan bir çeşit giyim.

Ak ordo: Mükellef beyaz çadır.

Ak sargıl: Açık sarışın at donu.

Ak söök: Ak kemik. (Asalet ifadesidir).

Ala: Benekli, alacalı, karışık. (Mec. rezil). **Alabakan:** Askı vazifesi gören budaklı sırık.

Ala başlı: Alacalı başlı

Ala calbır yaz: Yer yer karın erimesinden hasıl olan açıklıkların oluştuğu mevsim.

Alaçık: Küçük keçe ev, obacık.

Alaman: Kargaşa.

Alaştamak: «Alaş!» diye bağırıp savaşa davet etmek.

Albars: Pulat kılıç.

Alkış almak: Hayır dua almak.

Altay: Savaşa davet eden bir parola.

Altaylamak: «Altay!» diye bağırıp savaşa çağırmak.

Amalı yaman tükenmek: İçinden çıkılmaz, güçsüz halde bulunmak.

Araa: Testere.

Araan gibi ağzını açmak: Ağzını geniş açmak.

Arak: Alkollü içki.

Araka kişi koymak: İçki dağıttırmak.

Arça: Ardıç.

Argımak: Cins, asil at.

Arıklamak: Zayıflamak, çökmek.

Arık yanak: Elmacık kemikleri çıkık olmayan insan.

Arkar: Dağ koyunun dişisi.

Arman: Sıkıntı.

Asaba: Sancak, bayrak.

Asıy: Beş yaşında.

Asıy kara nar buğra: Beşinci yaşına basmış, kara, tek hörgüçlü deve aygırı.

Asıy nar taylak: İki yaşına girmiş tek hörgüçlü deve yavrusu.

Atadan aynalmak: (Dey.) Yazık ki iyi baba, senin gibi evlât sahibi olmuş

Atan: Enenmiş deve.

Atanın kabri: «Atan cehenneme» anlamında sövme.

Atanın körü : Atanın canı cehenneme mânâsında bir sövme.

Ateke: Beybaba.

Avul: Obalar topluluğu.
Ayak: İçki sunulan kadeh, bardak.
Ayaş: Eşinin arkadaşı, dost.
Ay balka: Topuz, çomak.
Ay balta: Savaş baltası.
Aybır şaybır: At yürüyüşünün taklidi.
Ayçık: Hilâl şeklinde nakış.
Aydamak: «Ayda! Ayda! (Hayda)» diye bağırarak sürüyü kovmak.
Aygır: Atın erkeği.
Ayırmaç: Çocuk eyeri.
Ay kuyruk: Uzun saçı bağlamaya yarayan ay şeklinde saç bağı, toka.
Aylanmak: Baksıların tedavi usûlünde bir kurban, hastanın başı etrafında döndürülür. Buradan kurban olmak anlamında yerleşmiştir.
Ayrı ketmen: Çatal şeklinde toprağı sürme âleti, bel.
Aziz kandil: Kıymetli, evliyalara dualar ederek, kandiller yakarak sahip olunan.

– B –

Babanın kabri : «Baban cehenneme» anlamında sövme tabiri.
Badana: Zırh.
Bağır: Ciğer, karaciğer.
Bakan: Sırık.
Bakta: Pamuk.
Bal: Kımız ile balı karıştararak yapılan içki.
Balaban : Yavru kuş.
Balban : Pehlivan.
Baldak: Kılıç kabzasının siperi.
Balka: Çekiç.
Balkı: Bir kıymetli kuş.
Baltırgan: Baldıran otu.
Barakeldi: Mübarek olsun, Allah Mübarek etsin (Barek Allah).
Barang: Pistonlu tüfek.
Barça: Dîbâ.
Barkıldamak: «Bark! Bark!» diye bağırmak. Kaz sesi taklidi.
Barpıratma: Kaytan halkalarından yapılmış olan tek tuzak.
Bar taban: At sakatlığı, tırnağa kan dolmasıyla oluşmaktadır.
Basuu: Demircilikte alevi canlandırma.
Başay: El dokuması, ipekli kumaş.
Bataayak: Dua çanağı.
Batman: Ağırlık ölçüsü.
Baybiçe: Hatun, evin hanımı. Birden fazla eş olduğu zaman birinci eş.
Bayge: Genellikle yoğ aşında zenginler tarafından düzenlenen at yarışı ve bunda verilen mükâfatlar.
Baygeye at dikmek: Yarışta mükâfat olarak verilecek atları bağlamak.
Baykuş: Bir çeşit kuş (Mec. Miskin, beceriksiz).
Baytal: Henüz doğurmamış genç kısrak.
Be: Bkz. bee.
Bee: Kısrak.
Bederli: Nakışlı.
Behişt: Cennet.
Beldemçi: Bir çeşit savaş giyimi.
Belek: Hediye, işaret, nişan.
Beles: Tepe.
Bermet: İnci.
Beş kâhkül: Aşağı yukarı on iki yaşındaki kızdır ki, o zaman ona her bir şakağına sarkan beşer örgü örerler.
Bet: Yanak.
Beyit: Ölünün vefatından kırk gün sonra yapılan tören.
Beyt: Mezar taşı.
Bıçıp koy-: İğdiş etmek.
Bıştan: Eyerin minderini tutan kayış.
Biçik saloon: Kalmuk parolası.
Bii: Kısrak.
Bir baytal boynuna bakmak: Baytala binmek.
Bir tündükten gece görmek: (Dey.) Beraber yaşamak, nazlı büyütülmek, obadan dışarıya çıkmamak.
Bir tündükten su içmek: (Dey.) Beraber yaşama, nazlı büyütülerek obadan dışarıya çıkmamak.
Bogok: Gerdan.
Bolot: Çelik.
Bortko: Yeni doğan bebeğin, hayvan yavrusunun göğsünde bulunan tüyler.
Bosogo: Kapı çerçevesi.
Boto: Bir yaşında olan ve süt emen deve yavrusu (Destanda sık sık sevgi, şefkat, şaşırma ifade eden bir hitap olarak kullanılmaktadır).
Boto salınmak: Tam bir itaat göstermek.
Boynuna kur bağlanmak: Tam bir teslimiyet göstermek.
Boynuzu çıkmak: Bir şey kazanmak, üstünlüğü olmak.
Boyunda kalmak: Hamile olmak.
Boz at: Kurşunî at, kır at.
Boz kese: Kayış, kemer ve ona bağlı çakmak, kav v.s. taşımak için kullanılan keseler.
Boz oğul: Genç oğul.
Bozuk: Fitne.
Bökön: Bir çeşit karaca.
Böktör: Bayır.
Bölmek: Ayırmak, almak.
Böpülemek: «Böpü! Böpü!» diye ses nerek alıcı kuşu çağırmak.
Böyrök cambı: Böbrek şeklinde dök müş gümüş para.
Bugu: Erkek geyik.
Buğra: Devenin erkeği.
Buka: Damızlık dana, boğa.
Bulan: Parlak kula renkli at.
Buldursun: Kırbaç.
Bulgan: İpek.
Burak at: Efsanevî binek hayvanı.
Burnuna adam sıymamak: Yanı adam yaklaştırmamak.
Buruk kokulu: Güzel koku ifadesi.
Busurman: Müslüman.
Buta: Bir kumaş adı.
Buudan: Yörük at (Sarsmadan yürüy ve çabuk yorulmayan at).
Buulum: Bir kürk adı.
Buyla: Öküzün yahut devenin burun kırdağına geçirilen küçük halka
Buzlatmak : Soğutmak, hayal kırıklığı uğratmak.
Büçü: Bkz. üpçü.
Büçülemek: Bkz. üpçülemek.
Bülküldök: Karnın aşağı kısmının içi rafını kuşatan zar.
Bürgö: Pire.
Bürküt: Kara kuş.

– C –

Cabı: (Yalnız destanda rastlanan Moğolca bir söz) Savaş parolası.

Cabık: Tuurduk ile üzüğün büklümünden oluşan oyuktur ki orada her türlü ev eşyası muhafaza edilir.

Cabuu: Obanın duman deliğini örten keçe.

Cagoo: Ağaçtan iğneleri bulunan ve alıcı kuşun boynuna takılan bir iptir ki bu, onun, gagasıyla üzengi kayışma ilişmesine ve diğer hayvanlar tarafından boğazlanmasına engel olur.

Cal: Atın yele altındaki yağı.

Calmanışmak: Yutmaya hazırlanarak vahşiyane bir tarzda gözlerini oynatmak ve dudaklarını kımıldatmak; suratına ete acıkmış olan yırtıcı hayvan ifadesi vermek.

Calpak: Yassı.

Cambı: Çeşitli şekillerde ve ağırlıklarda olan ve Çin'de para yerine kullanılan gü-müş dökmeler.

Canı çıkmak: (Mec.) Korkmak.

Cangak: Çanta, heybe

Catın: Rahim.

Cebe: Ok.

Ceen: Yeğen.

Ceen ayak: Kabile ziyafetlerinde yeğenlere özel ikram; şölenlerde yeğenin amcasından veya dedesinden istediği atı seçme hakkı.

Ceke ötük: Kıymetli bir eski zaman ayakkabısı.

Cele: Uçları iki kazığa bağlanarak gerilen, tayları ve buzağıları bağlamaya yarayan ip.

Celek: Gönder, bayrak.

Celmayıng: Yörük deve, yük devesi.

Centek: Saf yağdan ve kavuttan ibaret bir aştır. Çocuk veya deve doğduktan sonra ikrâm edilir.

Ceren: Kızıl.

Ces: Bakır.

Cıbıt: Çay yatağı.

Cıgaçı: Oyunda başa geçen.

Cılga: Oyuk, vadi.

Çılkıldamak: Cılk cılk etmek.

Cırım kön: Kısa ve dar kayış.

Cırtış: Ölüyü hatırlama töreni sırasında verilen hediyeler.

Cilik: İlik.

Ciren: Al renkli at donu.

Colbors: Kaplan.

Colum: Küçük bir keçe evdir ki bunu at çobanları kurarlar.

Coorunçu: Kürek kemiği falına bakan.

Corgo: Yumuşak, rahvan yürüyüşlü at.

Cököös: Hançer.

– Ç –

Çapçak: Saç örgüsüyle birlikte örülen saçak.

Çağırıcı: Davet okuyucu, davet için gönderilen kişi.

Çakan: 1– Birinci, ilk, 2– Birazcık, 3– Küçük.

Çakçı: At tanıyan kimse.

Çak etme: Pistonlu tüfek.

Çaldır çuldur: Kaz ve benzeri kuşların bağırmasının taklidi.

Çalkalamak: Bozmak, dağıtmak.

Çamgarak: Obanın kubbesinin üst sırıklarının uçlarıyla tutulan yukarıdaki ahşap dairesinin altına kesişen bir şekilde konan ve obanın ağaç iskeletini tamamlayan büyük değnekler.

Çapmak: Hızlı koşmak, at koşturmak.

Çapan: Kaftan, üst giyim.

Çar: Alaca.

Çarana: Yeni doğan çocuğun tenini örten ince zar.

Çarbak: Kale.

Çatkayak: Atın art ayakların üst kısımlarının arasındaki yarık.

Çegedek: Köknar dalı.

Çemirçek: Kıkırdak.

Çeş: Beş.

Çıba ağaç: Bir çam çeşidi.

Çıbanak: Kaplan kemiğinden yapılan sap.

Çıda: Mızrak.

Çık: Et suya, çorba.

Çıkanak: Dirsek.

Çıkta: 1– Obanın kadınlar tarafında bulunan, arkasına kap kacak konan perde, 2– Tayın yularının alt kısmı.

Çılapçın: Leğen.

Çımın: Sinek.

Çımındık: Sineklik, cibinlik.

Çındırma: Kımız tulumunda şıngırdayan küçük demir çubuklar.

Çıngkıldamak: Köpek yavrusu sesi taklidi.

Çınkıldaşmak: Acı acı bağırışmak.

Çırımtal: Yeni doğan bebeğin sırtındaki tüy.

Çider: Deri köstek.

Çilten: Göze görünmeden insanlar ı sında yaşadıklarına ve tabiat ü güce sahip olduklarına inanıl varlıklar.

Çiy: Yüksek, sert bir ottur, saplarınd hasır yapılır.

Çoçkon: Domuz.

Çoçmor: Bkz. çokmor.

Çoçoğunu kesmek: Sünnet etmek.

Çok bolot: Saçaklı pulat, kılıç.

Çokmor: Ucu toplu sopa, topuz.

Çolak: Gayet kötü ve arık (at).

Çolpon: Zühre yıldızı.

Çot: Küçük balta.

Çotoloday mıltık: Fitilli tüfek.

Çöçök: Çanak.

Çubat-: Hayvanları sıra sıra koşturmak

Çumkar: Sungur.

Çuştal: Kumaş.

Çükö: Koyun kemiğinden yapılan aşık

Çüldürmek: Anlaşılmaz bir şekilde k nuşmak.

Çüştö: İnce, beyaz patista.

– D –

Daldal: Tellal.

Dalı: Kürek kemiği.

Dalımboo: Bir çeşit pamuklu kumaş.

Dambal: Don.

Dambalçan: Yalnız don giymiş halde

Dangıt: Büyümüş erkek köpek.

Dangkan: 1– Üç ayaklı küçük kazan Atın tırnak altında biriken, ko ken savurduğu toz-toprak.

Daray: İpek.

Darı: Barut.

Darkan: Demirci.
Demir tuyaklı, bakır bacaklı: Sık sık destanda bahadırın atı böyle tasvir edilmektedir ki koşuda hafifliği ve yorulmazlığı ifade eder.
Deri kolkulu: Güzel koku ifadesi.
Diba: İpek.
Dilde: Altın sikke.
Dilini al-: Sözünü dinlemek.
Doğurtmayıp dinip çökmek: «Zürriyetin kesilsin» anlamında bir kargış.
Dokuz: 1– Sayı, 2– Dokuz baş hayvandan ibaret hediye, ceza.
Dolo: Hanım, kadın.
Doru: Gövdesi kızıl, ayakları ve bacakları kara olan at donu.
Doru çubar: Doru alacalı at donu.
Dostorgon: Sofra olarak kullanılan örtü ve üzerindeki yiyecekler.
Döböt: Büyümüş erkek köpek.
Dua-i salam: İyi dilekler.
Dübürö dübürö: Ayak patırtısı taklidi .
Dülö: Atların yüreğinde oluşan küçük, artık etler (İyi bir koşu altında bulunmaz).
Dükört: Makas.
Dünyadan geçmek: Ölmek.
Dürmöt: Tüfeğin yemi, doldurma.
Düşmek: Esir olmak.
Düzüp koyma: Ezmek.

– E –

Ebe: Ön.
Ece: Büyük kız kardeş, abla.
Eceke: Abla.
Eeke: Babacık, baba.
Ediş : Bir çeşit yayık.
Egin: Çene.
Eksik kıçlı: Uğursuz.
Elbis: Pars.
Elma başlı koy cağır: Bir tüfek çeşidi.
Endik: Allık.
Eneke: Annecik.
Engge dengge yelmek, ombı dombı yelmek; Kâh ağır ağır, kâh hızlı rahvan gitmek.
Erggene: Eşik.
Engke: Dağ koyunun aşığı.
Engse: Kapının üst süvesi.
Emel: Meşe.
Epçi cak: Keçe evin kadınlar kısmı.
Erden kalmak: Dul kalmak.
Erdi: Dudak.
Erkeç: Enenmiş teke.
Er nazar tiigen kul: Muvaffakiyetli, başarılı kişi.
Ervah: Ruhlar.
Ervahı beri yürümüş: Ruhları o yöne doğru yol göstermiş,yönlendirmiş.
Eşik: Keçeden yapılmış çadır kapısı (Yukarı doğru toplanarak açılmatadır).
Eşiği pekitmek: Kapıyı sıkıca kapatmak.
Ev çıgaçı: Keçe ev yapmak için gerekli olan ağaç.
Eyer kaktı: At üzerinde çok dolaşan ve buna alışık olan.

– G –

Gelen bir ayak benimki, giden bir ayak seninki: Karşılıklı hediye verme, güven, dostluk, bebaberlik ifade etmektedir.
Gelincik: Kocası öldükten sonra başka kocaya varan kadın.
Gök ceke: Bir çeşit kıymetli ayakkabı.
Gök davul: Alıcı kuşla avlanırken, kuşu uyarmak üzere kullanılan küçük davul.
Gök tütün olmak: Aşırı derecede tasalanmak, kederlenmek.
Gönlü yanmak: Hoşuna gitmek.
Görmediği mezar olmak: Görmediği kalmamak.
Gülistan: Şen, neşeli, iyi, mükemmel (Ölü için ağlarken kadınlar ölüyü âdet olduğu üzere böyle anarlar).
Gün burnuna değmek: Güneş doğmak.
Günkaylamak: "Günkay!» diye bağırmak (Savaş parolası).
Gün kuyruk: Uzun saçı bağlamaya yarayan güneş şeklinde saç bağı, toka.

– H –

Hatırına düşmek: Aklına gelmek, aklı başına gelmek.
Havut: Deve semeri.
Haydalamak: Bkz. aydalamak.
Himayesine baş koymak: Sığınmak, itaat etmek.

– I –

Ingırçak: Yük eyeri.
Irçı: Destan, şarkı söyleyen.
Iskat: Hediye, bağış, gelinin evlenirken getirdiği armağanlar.

– İ –

İimek: Küpe.
İki gözünü açıp, iki bacağını sallayıp: İki gözünün gördüğü, iki bacağının yettiği yere kadar.
İki kayış bir dizgin vermek: İdareyi vermek.
İngen: Yavru yapmış dişi deve.
İni: Küçük erkek kardeş.
İskek: Cımbız.
İspit: Tahtadan tekerlek jantı.
İtelgi: Bir doğan çeşidi.
İtkelli çorba: Köpük ve yağla örtülü çorba.
İt koyvermek: Yabanî hayvanları köpek tazı yardımıyla yerinden çıkarıp yakalatmak suretiyle avlanma.
İye: Sahip.

– K –

Kabak: Göz kapağı.
Kabır kubur: Ayak patırtısı taklidi.
Kadoo: Kazık.
Kagılmak: Çarpılmak (Sevgi ifade etmektedir).
Kalakay kaşka: Korku ifade eden bir söz, parola.
Kalçamak: Aşık oynarken bütün oyuncuların vuruş aşıklarını almak ve oyuna kimin başlayacağını tayin etmek için onları dağıtıp atmak.
Kalday: Doğu Türkistan Moğollarında idarî rütbe.
Kaldırak: Kalkan.
Kalım: Ağırlık, mihir.
Kaloş: Çizmenin üstüne giyilen yünlü çorap dokuması.

Kaman: Domuz.
Kamçıya göre paylaşmak: Kamçı atarak avı, ganimeti paylaşmak.
Kanat: Ordanın kafesine gerilen bez.
Kancıga: Eyer terkisi.
Kanggı baş: Yarı deli.
Kant: Şeker.
Kap: Kın.
Kara: Bir eski zaman tüfeği.
Karaan: Karaltı.
Kara baş: Yalnız baş.
Kara başlı adam: Güvenecek adam.
Karagan orda: Ağaç oba, han karargâhı.
Karagay: Köknar.
Kara güçle: Zorla.
Kara ker: Koyu doru at donu.
Kara kursak: Halk.
Kara mıltık: Eski zaman tüfeği.
Karasu: Yer altı sularıyla beslenen çay.
Kargıça: Atmaca.
Kardı: İşkembe.
Kargı: Tazının bağlandığı yer.
Kargış: Beddua.
Karı: Kolun dirsekten omuza kadar olan kısmı.
Karkara: 1– Bir çeşit turna, 2– Genç kızların başlarına taklıkları, turna tüylerinden oluşan süs.
Karkıldatmak: Kaz sesini çıkarttırmak, kazı öttürmek.
Karsak: Bozkır tilkisi.
Karsıldatmak: Tüfek sesinin taklidi.
Karta: Atın kalın bağırsağı.
Kaşat : Şalvarın yan kısmı, güreşte buradan tutulur.
Kaşkulak: Porsuk.
Kavut: Kavrulmuş ve iri dövülmüş tahıl.
Kayna: Bir yemek çeşidi.
Kazanbak: Kazan koymak için kafes şeklinde tahtadan yapılan sandık, yeni doğan kuzular da bunun içine konabilir
Kazanat: Koşu atı cinsi.
Kazı: Hayvanların karın yağı.
Kebes: Pamuk.
Kebiç: Pabuç.
Kecim: Çul örtü.
Kekirtek: Gırtlak.
Kele: Yaldızlı, sırmalı, iplik ve bundan yapılan kumaş.
Kelenker: Saçbağı.
Kelte: Eski zaman tüfeği.
Kemege: Toprağı kazmak suretiyle yapılan uzunca ocak.
Kementay: Keçeden üst giyim .
Kepiç: Deri kaloş.
Ker: Koyu doru at donu.
Kerege: Keçe evin duvarını teşkil eden ağaç kafes.
Kereney : Borazan.
Kerme: Atları bağlamak üzere iki çadır arasına gerilen kalın ip, urgan.
Kert: Kıtırlı sesinin taklidi.
Keşine: Kuşak.
Kete: Genç kadının giydiği güzel kumaş ve bundan yapılan elbise.
Keteçin: Mendil.
Ketmen: Kazmak.
Kezik: Sıtma.
Kıs: Keçe.
Kılkan: Kılçık.
Kıl kübö: Sık ve sert kıllardan yapılmış zırh, savaş elbisesi.
Kılt: Yutkunma sesi taklidi.
Kıl torko: Bir ipekli kumaş.
Kımkap: İpekli kumaş, kemha.
Kınçı: Zincir, tasma.
Kır: Dağ sırtı.
Kırka saymak: Sıraya koymak.
Kırkma: Çay çeşidi.
Kıya: Bayır.
Kıyma: Çarpık kesilmiş dal parçası.
Kıy sübö: Yalancı kaburga (Adlâ-ı kazibe/fausses côtes) Kaburgaların en alt kısmındaki 12 kaburga.
Kızıl arma: Oyratların başlığındaki kızıl boncuk.
Kindik: Göbek.
Kiş: Samur.
Kişen: Köstek.
Kiş içik: Samur kürk.
Kişmiş: Yem.
Koco: Hoca veya Muhammed neslinden ya da dört halife soyundan olan kişi.
Koçkor: Damızlık koç.
Koçkul: Kırmızı.
Koçogoynmo : Katılaşmış gocuk (Kalmuk giyimi).
Kokuy: "Vay vay! Can kurtaran yokmu?" anlamında bir söz.
Kokuylamak: Umutsuzca "Kokuy! Kokuy!" diye bağırmak.
Kol bakan: Çobanların yaylada kullandıkları küçük sırık.
Kololu: Tunçlu.
Kolomto: Obanın içinde ateş yakılacak yer, ocak.
Kolot: İki tümsek arasındaki çukur yer, dağ deresi.
Koltuk açmak: Sırını vermek, fırsat vermek.
Kongkoymak: İnce ve zarif gözükmek
Konur: Koyu kumral.
Konuş: Obanın konduğu, yerleştiği yer
Korcong: At donu.
Koro: Koyun ağılı.
Koş: Uzun göç ve sefer sırasında kullanılan küçük keçe ev.
Koy cağır: Eski zaman tüfeği.
Koygaşka: Başkalarından iyi vasıflarıyl ayrılan, birçoklarının arasında si rilen yiğit.
Koykoymak: Zarif bir şekilde (başını) çevirmek.
Koynot: Çukur, dere çukuru.
Koyon: Tavşan.
Köbüç: Bkz. kepiç.
Kökör: İçinde kımız saklanan ve deve d risinden yapılan kap, tulum.
Könök: Süt kovası.
Köpçük: Eyerde yastık yerini tut döşek.
Könggüzö: Kalkan.
Körkü: Destanda Moğolca selâm sözü
Köstekle bağlamak: Art ayağın ön ay bağlanması.
Köynökçön: Tek bir gömlek giyinm halde (Üzerine birşey giyinmeks zin).
Kuda: Dünür.
Kula: Kızıl ile boz arasındaki at donu.
Kulaksız: Ağasız (Babası ölen çocuk iç kullanılmaktadır).
Kulca: Dağ koçu.
Kulgun: Çuha.
Kulun: Süt emen tay (Mec. Sevgi ifade olarak kullanılmaktadır).
Kumgan: İbrik.

Kunaç: Dana.
Kunan: Üçüncü yaşına basmış olan.
Kunan irik: Üçüncü yaşına basmış ve enenmiş koç.
Kuptan: "Namaz-ı huften" Yatsı namazı.
Kur: Kuşak.
Kuran: Yırtıcı bir hayvan.
Kuray: Top gibi yuvarlak, sık dikenli bir çalı.
Kurcun: Heybe.
Kurç: Çelik.
Kurgan: Eski mezarlık, eski türbe.
Kurkuldatmak: Hırıldatmak.
Kuru kafatası: (Atlarda) Cins olma ve yörüklük işareti.
Kuruyup kalmak: Donakalmak, eli boş kalmak.
Kuş başı eyer: Kaşı ikiye ayrılmış olan Özbek eyeri.
Kuş salmak: Alıcı kuş ile avlanmak.
Kut: Talih, baht, uğur.
Kuyruk kılları gür ve dağınık olmak: (At için) Yörük olmak.
Kübö: Zırh.
Küçügit: Kurt, köpek yavrusu.
Küdörü: Tilkiden biraz büyük olan bir yabanî hayvan.
Külö: Sarık altına giyilen takke.
Külük: Koşu atı, yörük at.
Küng: Demirci aleti.
Küngü: Köle kadın, cariye.
Künökör: Hünkâr.
Kürmö: Bkz. kürmön.
Kürmön: Kolsuz elbise, Moğol kaputu.
Küröng: Koyu al at donu.
Küröngçö: Koyu al at.
Küröök: Zırh.
Küügüm: Akşam.
Küybür çıybır: Ayak patırtısı.
Küyö: Nişanlı, güvey.
Küyölemek: Nişanlı kızı, nişanlı delikanlı sıfatıyla ziyaret etmek ve onun yanında gecelemek.

- L -

Lök: Tek hörgüçlü erkek deve.

-M-

Makmal: Kadife.
Malakaşka: Kırmızı ile bordo arası hayvan donu.
Manas gibi görünen: Manas gibi sevilen.
Manat: Kırmızı çulha.
Mandil: Kadın baş örtüsü.
Mang: Köpek sesi.
Mangday: Alın.
Matoo: Bağ, ip.
May: Yağ.
May soor: Oturak yeri, kalça.
Meçin: 1-Şarkî Türkistan Kalmuklarında bir memur rütbesi, 2- Beçin, türbe.
Merset: Miras.
Meyis: Kuru üzüm.
Mıkın: Vücûdun yan kısmı.
Mıltık: Tüfek.
Mırza: Efendi.
Mıştan: Bkz. baştan.
Milte: Fitil.
Mis: Bakır.
Miz : Sivri uç.
Morarmak: Benzi atmak.
Moyunco: İki yaşına basmış ve meme emmeyi bırakmış olan buzağı.
Möndü: Kalmuklar ve Çinliler tarafından savaş parolası gibi kullanılan bir söz.
Murut : Bıyık.
Müyüs : Boynuz.

- N -

Nan: Ekmek, yufka ekmek.
Nar : Tek hörgüçlü deve.
Narın : Üzerine çorba dökülmüş ve ufak doğranmış etten ibaret yemek.
Nayza : Mızrak.
Necat : Kurtuluş.
Noktalı ötük : Nakışlı kaloş.
Noktô : Yular.
Noolan : Bir kumaşın dalı.

- O -

Ok : Mermi.
Okta : Yular.
Okura : Sığır hayvanının derisi altındaki sinek kurdu.
Olduğu yok : Dinlediği yok.
Olmamak : Sözünü dinlememek, aldırış etmemek.
Olongu : Arka kolon (Eyer kayışına takılır).
Olpok : Sık ipekten yapılan ve savaş gömleği yerini tutan bir giyim.
Ombu dombu : Bkz. engge dengge.
Onmamak : 1- İyi görmemek, hoş karşılamamak, 2- Rahat, huzur görmemek.
Orda : Asilzadenin karargâhı olan mükellef beyaz oba.
Orda atmak : Hanın karargâhını ele geçirmek için yapılan savaşı temsil eden kumar mahiyetindeki oyunda daire oluşturacak şekilde dizilmeleri.
Orun : Yer.
Otoo başı : Yaylada oba başı.
Oy : Vadi.
Oyron : Kadın, ölen kocası için ağlarken âdet olduğu üzere, kocasından bu isimle bahsetmektedir.

- Ö -

Ökül ata : Düğünde babanın yerini tutan kişi.
Öküm : (At için) Hızlı giden fakat dayanıksız.
Örköç : Ense, hörgüç.
Örülük : Eskiden gelip konmuş olanlar tarafından yeni göçüp gelenlere getirilen ikrâm.
Örüş : Otlak.

- P -

Padişa : Padişah, çar.
Pul : Para.

- S -

Saba : Kımız tulumu.
Saçaklı kuşak : Oyrot - Kalmukların i gelenlerinin bağladığı bir kuşak şidi.
Sadak : Okluk.
Salak : Parmaklar arasındaki açıklık.
Sanattar : Senatör.
Sargıl : Sarışın at donu.

Sapını pürüzletmek : Kaynamaması için kılıcın veya mızrağın sapını pürüzlü hale getirtmek.
Saray : Mezar, türbe.
Sarı özök : Cerahat, irin.
Sarpay : Mükellef erkek kaftanı, hil'at.
Say-gaşka : Bahadırlar.
Sayışmak : Mızrak ile çarpışmak.
Sayram : Düzlük, geniş yer.
Sebike : Dökme parça.
Semberek : Bkz. Zamberek.
Sengir : Dağ eteği.
Sepilemek : Deriyi işlemek.
Sınçı : At deneyen kimse.
Sırlı beşik : Boyalı ve cilalı beşik.
Sırt : Yayla, dağ sırtı.
Sogono : İğdiş edildikten sonra husye torbası şişmiş teke.
Sogum: Kış için hazırlanan et.
Som balka : Balyoz.
Sony : Ördek.
Sooga : Savaşta veya avda elde edilenlerden verilen hediye.
Soot : Zırh.
Soymak : Kesmek.
Söök öçlü : Kemik öçlü (kan davalı).
Söykö : Kulaklara takılan ve göğüse, gerdana sarkan büyük küpeler.
Söylediği ile olmak : Sözünü dinlemek, tutmak.
Söyleyip durmak : Sözcülük etmek, tarafını tutmak.
Su ayağı : Kaynak.
Suksur : Ördek.
Sur at : Gök kır at.
Sülöösün : Vaşak.
Sümbö : Tüfek harbisi.
Sümbülömek : Harbi ile doldurmak.
Sürök : Yük hayvanı.
Süröön : Koşan ata yardımcı olması için koşularda yabancı at koşturmak.
Süyünçü : Müjde, sevinç, sevinçli haber için istenen armağan.

- Ş -

Şakar : Güherçile, potas.
Şamalan : Meşale.
Şaşke : Sabah namazı.
Şırdamal : Tekimat denilen nakışlarla bezenmiş keçe.
Şoona : Deve yönünden yapılmış kalın ip.
Şurun : Mercan.

- T -

Taan : Alaca karga.
Tabaklamak : Tüfeğe bir ölçü barut v.s. koymak.
Taka : Nal.
Takalamak : Nallamak.
Takım : Üzengi kayışı.
Takıma salmak : Üzengi kayışı altına koyup kıstırmak.
Taksır : Efendi.
Takye : Takke.
Tal : Yabanî söğüt ağacı.
Tala : Sahra, step, bozkır.
Tanap : Hektarın 1/6'sına denk olan arazi ölçüsü.
Tap etli : Eti idmanlı olan.
Taramış : Adale.
Tarat : Taharet, abdest.
Tars : Tüfek sesinin taklidi.
Tars etme : Fitilli tüfek.
Tarsıldamak : Tüfek patlaması.
Taş çını : Porselen çanak, fincan.
Taş vurmak : Yemin etmek.
Tatay : Korku bağırışı.
Tay : Ana tarafından akraba, dayı.
Tay buka : İki yaşına basmış tay.
Taygan : Tazı.
Taylak : İki yaşına girmiş deve yavrusu.
Tay tuyak : Tay tırnağı şeklinde altın gümüş külçe.
Telki : Eyersiz minder.
Tel kuzu : Yabancı annenin emzirdiği kuzu.
Telpek : Kalpak.
Tentek : Deli, şen, şuh.
Tepeden yığın dağıtmak : Halkı, meclisi dağıtmak.
Terek : Kavak.
Teşik tam : Örekenin balçıktan yapılan yuvarlak başı.
Tinte : Hançer.
Tinten : Bkz. tinte.
Toburçak: İyi ve iri at, savaş atı.
Tokol : İkinci eş.
Tokoş : Ekmek, ekmek lokması.
Toktu : Henüz doğurmamış koyun.
Tokum : Eyer takımı..
Tolorsuk : Atlarda diz kemiği ile baldırın çift kemiğinin büyüğünü birleştiren kemik.
Tongkongdamak : Baş aşağı, kıç yukarı yürümek.
Toodak : Toy.
Top : 1- Top, 2- Takke.
Topçu : Düğme.
Topçulamak : Düğmelemek.
Torgay : Tarla kuşu.
Torgay gözlü ak küröökö : Delikler tarla kuşunun gözü kadar küçük olan beyaz zırh.
Toruul : Tırıs yürüyüşü süratli olan at.
Topçu : Düğme.
Topçuluk : Düğmeleri iliklemek için giyim üzerine dikilen ilmik, birit.
Torbok : İki yaşına basmış tosun.
Torgun : İpekli kumaş.
Torku : İpekli kumaş.
Toydok : Toy kuşu.
Toy : Ziyafet.
Toylamak : Ziyafetten ziyafete dolaşmak.
Tögörök yılkı koypoy : Beş yaşına basmış, enenmiş koyun-koç sürüsü.
Tölgö : Fal çeşidi (41 tane taşla açılır. Üçer taşın bir araya gelmesi başarı işaretidir).
Tölgöçü : Taşla fal açan kişi.
Tölöngüt : Hanın uşağı, hizmetkârı.
Töng : Tepe.
Tör : Obanın baş köşesi.
Tötögö : Kırmızı ve beyaz keçe parçalarından dikilen, obanın dış tarafından kafesi örten keçeler ile bunların biraz yukarısından geçen ve obayı kuşatan şerit şeklinde süs.
Tubar : Çin ipeği.
Tuğunu tuğa vurmak: Orduyu orduya vurmak, ordu toplamak.
Tulga : Sacayak.
Tulpar : Savaş atı (Mit. kanatlı at).
Tukur at : İş atı, adi fakat sağlam at.
Tumçuk : Gaga.
Tura : Altın tırnağının alt tarafı.
Turumtay : Doğan.

Tutkuy : Kuzulamak üzere olan koyun.
Tuur : Tünek.
Tuyak : Tırnak.
Tuygun : Beyaz atmaca.
Tübürtü : Ayak sesi.
Tülöö : Hasta için veya yaylaya göçme münasebetiyle yahut kaybolan hayvanın bulunması dolayısıyla kurban kesme.
Tündük : 1- Obanın kubbesinin sırıklarının üst uçlarıyla tutulan, yukarıdaki ahşap dairesi, 2- Tahtadan tekerlek jantı.
Tündük cabuu : Tündüğü kapatmaya yarayan keçe parçası.
Tüpök : Mızrağın ucuna bağlanan tüyler, tuğ.
Türkük : Destek, obanın içinde orta destek.
Türükey : Tazı.
Tüşçülük : Sabahtan öğleye kadar yürümekle katedilecek mesafe.

- U -

Uçurmayıp kuruyup kalmak : "Neslin kurusun!" anlamında bir kargış.
Ukruk : Sürüden bir atı yakalamak için kullanılan, üzerinde ilmikli kemendi olan uzun sırık.
Ulu beşim : Hemen öğle zamanını takib eden vakit, öğle namazı.
Ungku : Mızrak temerinin gönder sokulduğu yeri.
Ungkur : Obanın içinde eşya koymak için kullanılan yer.
Upa : Üstübeç, pudra.
Uraan : Savaş narası.
Urgaçı : Dişi.
Usta : Demirci, silah yapan kişi.
Utmak : Kazanmak, ütmek.
Uuk : Obanın kubbesinin sırıkları.
Uy : İnek.

- Ü -

Üç ağız söz : Üç söz, birkaç kelime.
Üpçü : Giyime düğme yerine dikilen şerit.
Üpçülemek : Giyime düğme yerine dikilen şeritleri bağlamak.
Üybön : Kabza.
Üzük : Tuurduğun bir parça yukarısından veya tuurduk ile töndük arasından geçen keçeler.

- Y -

Yağır : Yara.
Yağlık : Mendil.
Yasavul : Bir hükûmet memurunun yanında bazı hizmetleri, emirleri yerine getiren kişi.
Yer düzü : Ova.
Yi : Bkz. uy.
Yorga : Atın yürüyüşü, sarsmadan ve hızlı yürüyen at.
Yorga basışlı : Ufak adımlı, yorgaya benzer at.
Yurt dizginini vermek : Yurdun idaresini vermek.
Yük : Keçe evin bir köşesinde toplanmış olan yorganlar, yastıklar.
Yüksüklü : Kadın.

- Z -

Zamberek : Top
Zaysan : Kalmuk serdarı
Zekât : (Destanda) Vergi

DİZİN

Destan metninde çok sık geçen: *Acı Bay, Ak Kula, Alman Bet, Çakıp Bay, Kanıkey, Kara Han, Kırgız, Kıtay, Kökçü Han, Manas, Müslüman, Oyrot, Semete* leri metin kısmından dizine alınmamıştır. Bu isimler kitabın birinci ve ikinci bölü de dizine dahil edilmiştir.

– A –

Abakan Tatarları, 22
Abdrahmanov, 23
Abeke, 83, 128, 177, 252, 285, 288, 307, 319, 324, 324, 345, 396, 405, 492, 500, 508, 817, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 827, 831, 836, 839, 841, 842, 844, 845, 846, 847, 848
Abıla Canggır, 84, 330, 688, 724
Abışka, 95, 132, 706
Abranson S.M., 24
Aceke/Acuke, 446, 461, 581, 812
Acı Bay/Acu Bay, 48, 76, 79, 84, 85, 86, 134, 152, 255, 286, 289, 318, 341, 383, 387, 389, 459, 460, 461, 499, 522, 526, 529, 530, 531
Acıpayamlı O., 251, 472,
Aç Buudan, 195, 196, 199, 695, 716, 717, 718, 720 721, 730, 731
Aç Maral, 189, 729
Açık, 106, 784
Adam Ata, 50, 98, 290, 308, 540
Adem Peygamber, 308
Adıcan/Andıcan, 189, 758
Adıgine, 268, 754, 761
Adil Sultan, 15
Adil Sultan Destanı, 19
Afgan, 273, 326
Afganistan, 273, 533
Afganlı(lar), 273, 132
Agalday/Aganday, 86, 518, 518, 767
Agın su, 64, 71, 189, 542, 580, 632
Ağır Min/Ağır-Min, 189, 328, 681
Agış, 87, 124, 215, 332, 608, 697
Ahmed Vefik, 3
Ahmed Yesevi, 17
Ahsikendî 21
Ak Bala, 87, 100, 749
Ak Baltar, 87, 110, 849
Ak Bangkıl, 198, 775
Akbaş A., 20
Ak Bolto/Ak Balta, 76, 87 101, 575, 719
Ak Borçuk, 197, 199, 663, 665, 849
Ak Bulçun/Ak Bolçon, 148, 196, 429, 687, 713, 714
Ak Bulun, 189, 682
Ak Devlet, 504, 744, 754
Ak Erkeç/Ak Erkeş, 72, 165, 166, 175, 185, 234, 358, 399, 408, 502, 504, 510, 556, 558, 559, 560, 561, 563, 566, 571, 572, 574
Ak Ermen, 189, 585

Ak Han, 275, 649
Ak Kanış, 169, 801
Ak Kıyas, 88, 114, 183, 234, 510, 556, 563, 566
Ak Korgun, 163, 691
Ak Kula, 40, 45, 67, 70, 101, 138, 142, 195, 196, 199, 201, 205, 206, 211, 212, 231, 330 311, 338, 359, 374, 379, 422, 448, 4590, 466, 489, 503
Ak Padişa/Ak Padişah, 22, 88, 89, 272, 318, 374, 380, 381, 385, 386, 512, 524, 597, 598, 600, 605, 607, 608, 610, 611, 612, 614, 618, 623, 624, 626, 627, 629, 633, 638, 648, 675
Ak Porçuk, 198, 199, 651
Ak Sakal, 188, 488, 753, 761, 832, 833, 838, 851, 893
Ak Saykal, 96, 101, 169, 463, 728, 729 730, 739
Ak Sungur, 231
Ak-bulun, 328
Ak-yar, 328, 682
Akılay/Hakılay, 83, 148, 158, 168, 169, 278, 279, 344, 367, 373, 392, 399, 504, 508, 511, 613, 617, 740, 741, 744, 746, 748, 754, 756, 820, 821, 822
Akılbek, 24
Akın, 68, 88, 172, 283, 396, 394, 400, 434, 448, 450, 856, 857, 858, 861, 862, 875, 876, 886, 889, 890, 891,
Akın Han, 112, 174, 264, 496, 856, 857, 891
Akpay Mamet, 678
Akşagıl, 829, 830
Aksak Timur, 14
Aksı/Aksu, 189, 541
Akşehir, 190
Akyar, 189
Ala Baytal, 198, 199, 200, 796, 800, 802
Ala Köl, 189, 701
Ala Too / Ala Dağ, 64, 71, 89, 189, 237, 321, 335, 458, 462, 542, 580, 611, 612, 620, 622, 623, 632, 636, 639, 655, 656, 662, 663, 666, 668
Alaca Meçin, 250, 251, 306, 305, 401, 878
Alamandı, 76, 91, 521, 575
Albay, 91, 647
Alçan, 106, 189, 724
Aleükö/Alevkö, 91, 700
Alımsarık, 24
Ali (Hz.), 116, 247
Ali Seydî, 3
Allah Taala Kudret, 499
Almaata, 189
Almabek, 24
Almalı Bulak, 189, 456, 809
Almalı Too, 603
Alman Bet, 42, 53, 67, 71, 74, 79, 88, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 105, 115, 130, 131, 152, 161, 166, 167, 170, 171, 185, 187, 191, 195, 196, 207, 223, 226, 234, 235, 243, 255, 258, 260, 261, 262, 263, 268, 269, 270, 281, 285, 286, 289, 296, 301, 306, 309, 310, 311, 316, 318, 341, 342, 348, 383, 389, 390, 399, 411, 420, 422, 432, 490, 434, 447, 461, 484, 486, 498, 499, 502, 505, 511, 525, 526, 529, 530
Almanca, 10, 22, 24
Almasy L.V., 23, 314
Almatı, 39, 77, 79, 104, 144, 189, 537, 540
Alp, 374
Alp Börü, 95, 705
Alp Er Tunga/Alp Er Tunga/Alp Ertunga, 10, 14, 15
Alp Er Tunga Destanı, 10, 17, 18
Alp-Aymet, 95, 132, 706
Alpay-İmet, 132, 678
Altay, 10, 97, 133, 189, 194, 275, 745, 753, 761, 766, 768, 773, 776, 782, 787, 790, 793, 796, 802, 808, 816
Altay Dağları, 533
Altay Türkleri, 5
Altay-Yenisey, 13, 274
Altı Bay, 162, 724, 823
Altın Ay, 50, 52, 94, 97, 117, 169, 170, 171, 174, 242, 262, 300, 389, 390, 409, 434, 465, 466, 510, 640, 642, 643, 658, 860, 795, 796, 798, 800, 801, 803, 804, 808, 814, 815
Altın Emel, 189
Altın Kuş, 13
Altın Purkan, 5
Altınordu, 21
Altınordu Devleti, 11
Amıt, 420
Amıt Suyu, 139
Amil, 246
Anadolu, 4, 17, 117, 121, 223, 234, 275, 436
Anggıçal / Angıçal, 96, 169, 463, 730, 739
Arab / Arap, 9, 17, 23, 47, 246
Arabayoğlu, 23
Arabistan, 193, 533
Arapça, 46, 47, 49, 52, 53, 88, 90, 105, 111, 144, 122, 246, 406,
Arat R.R., 11, 440, 437
Arçalı Mezar Hazretleri, 92, 226, 281, 293, 542
Argalday, 516
Arıştuu Bulak, 189, 395, 456, 859
Aruz, 75, 265, 321, 322
Aruz Koca, 257
Aşımbaev M., 25
Aşmara / Aşpara, 189, 471, 585, 586
Atalay B., 268
Atalık, 171, 504, 754, 803
Atsız N., 4, 12, 15, 19, 311
Avar, 339
Ay Çörök, 49, 68, 88, 112, 116, 135, 1 152, 155, 156, 163, 172, 1 174, 254, 264, 281, 283, 2 341, 342, 344, 346, 394, 3 396, 400, 401, 434, 447, 1 450, 466, 468, 495, 496, 4

498, 502, 507, 509, 514, 515, 745, 753, 761, 766, 768, 787, 790, 791, 794, 795, 796, 801, 803, 808, 815, 838, 856, 857, 858, 861, 862, 874, 875, 876, 877, 886, 888, 889, 890, 891, 893, 894, 895, 896, 898, 899, 904
Ay Han, 97, 133, 137, 149, 170, 171, 434
Ay Hanım, 172
Ay İli, 189, 375, 618
Ay Koca/Ay Koco, 66, 157, 255, 188, 248, 255, 892
Ay Kulak, 198, 199, 752
Ay Mergen, 13
Ay-yar, 189
Ayayım, 93, 302, 546
Aydar (Han), 39, 79, 96, 1116, 123, 129, 130, 163, 175, 258, 449, 514, 537, 542, 547, 554, 556, 562, 564, 569, 602, 679, 723, 726
Ayezof M., 25
Aygaş / Aykaş, 372, 373, 733, 734, 749
Aygır Calı, 733, 734, 749
Ayım, 172
Ayıp Han, 96, 170, 171, 389, 390, 487, 640, 644
Ayırmaş, 700
Ayişe, 239, 504
Ayrı Kezeng, 189, 685
Aytmatov C., 20
Aynil Hayat, 246
Azerî Türkçesi, 3
Aziz Han, 91
Azrail, 247, 314,

– B –

Baabedin/Babedin, 98, 247, 188, 240, 278, 290, 541
Baabedin Evliya, 246
Bacon E., 268, 217, 277
Bağdat, 17
Bagdı Dölöt/Bagdı Döölöt (Baybiçe) 70, 176, 178, 407, 410, 462, 483, 491, 497, 498, 502, 506, 509, 181, 212, 237, 277, 296, 370, 607, 615, 651, 656, 657, 660, 662, 663, 666, 667, 670, 672, 673, 674, 822
Bahaeddin, 55, 99
Bahaeddin Nakşıbendî, 278, 240
Bahçesaray, 11
Bahtı-Kuuray/Baktı-Kuuray, 52, 190, 328, 682, 702, 729
Bakay, 38, 52, 55, 73, 83, 97, 98, 99, 152, 195, 198, 240 245, 290, 291, 299, 301, 303, 306, 319, 323, 337, 351, 353, 476, 481, 489, 497, 521 539, 540, 541, 575, 650, 654, 655, 666, 667, 670, 671, 674, 775, 817, 826, 827, 828, 837, 838, 839, 841, 842, 843, 844, 845
Balakşan/Bark Balakşan, 163, 190, 785
Balbay, 99, 606
Balday, 671
Balgambayoğlu V., 11
Balk, 190
Balıya, 246
Balkanlar, 17
Banarlı N.S., 4
Bamsı Beyrek, 172, 256, 282, 337, 371, 378, 381, 383, 388, 396
Bang W., 11, 10
Banı Çiçek / Banu Çiçek, 371, 381, 383, 388, 397, 173, 179, 337
Bar Köl/Bar Göl, 190, 747, 478
Baraba Türkleri, 14
Barak Bedahşan/Barık Balakşan, 84, 706, 718
Barıboz-uulu K., 24
Barık, 190
Barthold W., 10
Basa, 3421
Basat, 257, 190, 578
Başat, 190
Başkurt, 11, 14
Başkurt Türkçesi, 3
Batı Tiyenşan, 190
Batı Türkistan, 15
Battal Gazi, 17
Battal Gazi Destanı, 18
Battalnâme, 16
Bay Kazak, 65, 221, 699
Bay Mamat, 612
Bay Piçen Bey, 282
Bay Töböt, 220, 54
Bayat, 401
Bayburd Hisarı, 75
Bayındır (Han), 145, 281, 256, 420, 469, 470
Becin, 77, 124, 143, 539, 541
Bedahşan, 163, 190
Begil, 286
Begrek / Beyrek, 75, 266, 321, 322, 337
Behçet Mahir, 12
Bekmurat (Balık), 24
Berlin, 11
Berin Şaziye, 25
Bernştam A.N., 9, 24
Beş Terek / Beş-terek, 77, 143, 190, 5 540
Big Yigenek, 75
Bilerik, 100, 705
Bilge Kaan, 320
Bişkek, 189, 192
Bizans, 16, 17, 339
Boğaç (Han), 235, 244, 256, 432, 4 450, 481, 502
Boğazca Fatma, 397
Bok Murun, 100, 127, 138, 149, 1 194, 320, 324, 325, 326, 3 333, 331, 423, 424, 428, 4 675, 676, 677, 680, 681, 6 684, 687, 689, 690, 693, 6 699, 700, 702, 704, 712, 715, 7
Bolot, 76, 87, 100, 101, 157, 337, 5 575, 719, 730, 749, 865
Boo Bey, 102, 612
Boratav P.N., 4, 12, 16, 19, 25
Bos Çolok / Bos-çolok / Boz Çolok, 123, 195, 198, 361, 521, 804, 8
Bos - Adır, 64, 190, 607, 626
Bos Tepe/Boz Tepe, 190, 375, 618, 7 733, 734, 880
Bos-uul / Boz-uul, 326, 107, 102, 6 686, 786
Boy Barak, 278, 729

Boz Kağan, 340
Boz Tepe, 375
Bozkırlar, 13
Bozkurt, 13, 12, 221, 15, 16, 18
Bozkurt Destanı, 15, 10
Bölök, 102, 76, 522, 575
Börbölçün, 103, 516, 518, 753, 761, 763, 767, 779
Börü, 103, 719, 784, 849
Börüç/Börüş, 103, 719, 784
Böyön, 176
Böyön Han/Böyön Kan, 39, 48, 79, 103, 119, 537
British Museum, 11
Brudnıy D.L., 24
Buday Bek, 174, 175, 510, 556, 557, 558, 560, 561, 563
Budist, 16
Buhara, 190, 339
Buka Han, 15
Bukar, 190, 425, 541, 698, 699, 757, 717
Buku, 15
Burla Hatun, 232, 239
Burut, 330
Busurman, 40, 44
Buurala, 190, 729
Buzalay Mergen, 13
Bügdüz, 75
Bürküt Batır, 76, 103, 521, 575
Büyük Sefer, 23
Büyükhocalar, 11

– C –

Ca Merke, 190, 726, 727
Cakıp (Bay/Han/Kan), 39, 42, 47, 48, 53, 64, 70, 75, 76, 79, 80, 83, 86, 96, 97, 104, 105, 109, 119, 128, 129, 133, 137, 139, 140, 143, 147, 150, 152, 162, 168, 175, 177, 178, 181, 183, 185, 231, 235, 237, 239, 251, 252, 262, 270, 280, 283, 284, 286, 287, 294, 296, 298, 307, 308, 311, 323, 335, 344, 345, 356, 368, 369, 370, 371, 372, 375, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 388, 396, 403, 410, 421, 451, 453, 457, 462, 473, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 487, 488, 491, 492, 497, 500, 504, 506, 509, 510, 512, 515, 516, 517, 526
Calman Bet, 44, 76, 105, 522, 575
Calpak, 268
Calpak Dağ, 373, 617
Camarkan, 128, 679
Camgırçı, 69, 106, 542, 543, 609, 612, 724, 758, 828
Câmiu't-Tevârih, 9, 10
Can Keldi, 106, 118, 521, 575
Candeke, 24
Capıoğlu T., 23, 24
Car Kemer, 190, 162, 608
Car Manas, 326, 679
Car Masar, 190, 717, 718
Carkan, 125, 680
Carken, 428, 713, 758
Castren A.M., 9
Caş Kamış, 102, 106, 686, 786
Cayılmış, 102, 106, 686
Cayma Kökül, 76, 107, 521, 575, 584, 684, 685, 687
Caynur, 107, 639
Cayram, 190, 327, 681
Caysan, 76, 107, 521, 575
Cebrail, 245
Ceti Tör/Cedi Tör, 39, 48, 79, 103, 190, 537
Cediger, 111, 112, 113, 114, 255, 317, 340, 417, 496, 530, 679, 883, 884, 885, 887, 888, 891, 892, 895, 898, 899
Celgek, 190, 584
Cengiz Han Destanı, 11, 18
Cengiznâme, 16
Cerken, 38, 43, 190, 252, 344, 433, 445, 473, 852
Cıl-Basal, 107, 326, 680
Cihangir, 84
Cihanşin, 11
Conoylu, 190, 652
Coloy (Han/Kan), 21, 70, 73, 96, 101, 108, 109, 127, 132, 149, 158, 162, 169, 186, 188, 270, 279, 316, 326, 332, 334, 337, 349, 368, 398, 408, 424, 425, 426, 427, 444, 463, 464, 466
Courteille P.D., 25
Coynur, 107, 115, 605, 647, 671, 686
Cölönüş, 110, 190, 331, 425, 465, 607, 815
Cölünüş Sahra, 94, 646, 691, 69[illegible] 070, 772
Cürcan, 14
Cüveynî, 9, 16

– Ç –

Çaçıke, 177, 530, 884, 887, 889
Çagalday, 516, 518, 761, 763, 767, [illegible]
Çaganday, 109
Çağatay, 3
Çağatay S., 188
Çakan, 176, 494, 578, 827, 844, 846
Çakanım (Baybiçe), 175, 285, 490, 596, 847
Çal Kuyruk, 111, 163, 195, 196, 696
Çalbay, 76, 91, 99, 110, 109, 521, 606, 636, 647, 652, 671
Çanakkale Destanı, 19
Çang, 339
Çapaç/Çapas, 190, 584
Çaş Cigiş, 106
Çatkal, 190, 729
Çatkan, 190, 584
Çayan, 176
Çekirte, 190, 729
Çelek, 190, 729
Çırçı, 39, 51, 79, 96, 129, 137, 163, 175, 176, 235, 239, 251, 346, 480, 490, 501, 514, 43[illegible]
Çıyır/Çıyırdı, 176, 638

Çin, 9, 10, 15, 16, 82, 326, 405, 339, 323, 320, 407, 437, 533
Çince, 405
Çingiz, 14
Çingiznâme, 14
Çinli(ler), 20, 124, 125, 269, 272
Çogay, 320
Çolpan, 64, 752, 890, 902
Çong Bukar, 77, 143, 539
Çong Buura, 78, 144, 443, 540
Çong-baş, 198, 199, 209, 211, 874, 881
Çora Batır, 15
Çora Batır Destanı, 11
Çoruk, 392, 504, 740, 741, 746, 754, 756
Çoyüke, 24
Çöngör, 190, 724, 759
Çu, 189, 193
Çubak, 88, 110, 849
Çungar-uya/Çungkar-uya, 39, 46, 79, 104, 190, 537
Çuy / Çüy, 191, 192, 701, 759, 769

– D –

Danilevski N., 277
Danişmend Gazi, 17
Danişmend Gazi Destanı, 18
Danişmendnâme, 16
Dayra, 58, 375, 619, 624, 629
Dede Korkud/Dede Korkut, 99, 126, 172, 178, 236, 256, 257, 378, 383, 470, 472, 500, 504
Dede Korkud Destanları, 18
Dede Korkud Hikâyeleri, 16, 20, 75, 78, 123, 139, 146, 167, 180, 227, 232, 233, 234, 236, 238, 239, 243, 244, 248, 256, 383, 470, 472, 57, 259, 265, 282, 286, 292, 297, 309, 314, 321, 322, 334, 337, 338, 356, 370, 378, 381, 396, 401, 420, 432, 437, 449, 450, 469, 481, 485, 488, 492, 495, 500, 502, 529, 533
Deguignes, 10
Delü Karçar, 378, 381, 383
Delü Tundar, 75
Demir Güç, 469
Demür Kapı Dervendi, 75
Devellioğlu F., 3
Dış Oğuz, 338
Dıykanbay, 24
Dirse Han, 256, 281, 432, 436, 450, 481, 485, 502, 511
Divan Edebiyatı, 4
Divan-ı Lügât it Türk, 9, 10
Divayoğlu E., 11
Doğu Türkistan, 189, 190, 191
Dokuz Oğuz - Uygur, 10, 15
Dokuz Oğuz - Uygur Destanı, 15
Dörbölçün, 110, 516, 518, 753, 761, 763, 767
Duvarcı A., 117, 397, 398
Düger, 75
Düldül, 238
Dürsün/Türsün, 110, 160, 605, 647, 686, 719
Dünya, 14
Düzmürd Kal'ası, 470

– E –

Eberhard W., 9, 249
Ebu'lgazi Bahadır Han, 16
Ebuzziya Tevfik, 3
Edige / Edüge, 14, 16
Edige Destanı, 11, 19
Efrâsyâb, 16, 10
Efrâsyâb-Tunga Alp, 14
Egrek, 236
Eleman Bay/Elaman Bay, 111, 114, 163, 608, 678, 696, 703, 706
Elçin Ş., 4, 14, 16
Elim, 111, 155, 605, 639, 647, 652, 668, 671, 719, 784
Emen, 75, 470
Emevî, 14
Emren, 286
Er Agış/Er Akış, 87, 326, 559, 678
Er Bagış, 111, 114, 679
Er Çalbay, 196, 784
Er Camgırçı Sultan, 609
Er Canbay, 111, 575
Er Çanbay, 76, 522
Er Coloy, 23, 24, 704
Er Kıyas, 80, 112, 113, 114, 116, 117, 135, 136, 152, 155, 156, 254, 264, 317, 346, 396, 417, 441, 483, 496, 515, 530, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 895, 898, 899, 900, 902, 903
Er Kökçö, 449, 234, 123, 116
Er Koşay/Koşoy/Koşoy Han, 95, 1 127, 132, 162, 244, 325, 3 331, 332, 414, 415, 425, 4 428, 531, 553, 676, 677, 6 690, 691, 692, 724, 837, 8 851, 904
Er Toltoy, 530, 884,
Er Töştük, 5, 21, 23, 24, 111, 114, 1 163, 195, 196, 326, 608, 6 696, 706
Er-Kaytın, 190, 769
Erdemir A.D., 437
Erdişinov B., 273
Ergeç, 326
Ergeç İli, 190, 679
Ergene Kon/Ergenekon, 221, 13, 14, 1 17
Ergenekon Destanı, 17, 10
Ergenekon Destanları, 129
Ergin M., 75, 78, 82, 146, 179, 233, 2 236, 238, 239, 243, 245, 2 256, 259, 265, 281, 286, 2 309, 315, 320, 321, 335, 3 339, 371, 378, 381, 384, 3 396, 401, 420, 432, 437, 4 440, 450, 469, 470, 472, 4 492, 500, 504
Erginer G., 528
Eriş, 112, 326, 612, 678
Erkeş İli, 191
Ermeniler, 273
Ertargın, 15
Ertiş, 75, 595
Esen Han, 698
Esin E., 12,
Ezret/Azret, 50, 52,170, 171, 300, 2 658, 660

– F –

Fars(lar), 47, 273
Farsça, 3, 46, 47, 49, 52, 148, 305, 403, 405, 533
Fatıma, 504, 239
Fatiha, 307, 323
Fergana, 189, 192, 193, 275
Fergana Dağları, 191
Filistin, 122
Fidevsî, 16, 10, 9

– G –

Gabain A.M., 117
Gaflet Koca, 75
Galıça, 268
Gazneliler, 14
Genç Osman, 17
Genç Osman Destanı, 19
Gençosman K.Z., 13
Geniş Kegen, 162
Gıyas, 88, 114
Göç, 10, 13, 15, 18
Göç Destanı, 18
Göktürk(ler)/Köktürk(ler), 10,12, 13, 16, 110, 189
Göktürk Destanları/Köktürk Destanları, 15, 16
Göktürk Kitâbeleri, 125, 320, 339, 533
Gökyay O.Ş., 26, 233, 251, 258, 469
Gönensoy H.T., 12
Grijgal (Başını Vermeyen Şehit Destanı), 19
Gryaznov, 24
Günay U., 247
Gürcüler, 273

– H –

Hacı Bektaş, 17
Halfin, 11
Halim, 111
Halk Edebiyatı, 171
Han Alman Bet, 306
Han Koca, 244, 330, 688, 689, 708, 724
Han Koyon, 128, 326, 679
Hârizmşahlar, 14
Hasan (Hz.), 240
Hatto A.H., 21, 24
Havva (Hz.), 50
Havva Ana, 308
Haydar, 50, 96
Hazret Sultan Peygamber, 248, 303, 785
Hıtay(lar), 87, 89, 125, 190
Hızır (Hz.), 99, 140, 240, 244, 245, 246, 247, 254, 281, 297, 308, 314, 437
Hicaz, 193
Hindistan, 189, 191, 533
Hindû, 278
Hiyung-nu, 14
Hokant, 189, 192
Horasan, 192
Hortaçsu N., 508, 481
Hun(lar), 15, 16, 323
Hun-Oğuz Destanları, 16
Hüseyin Kâzım Kadri, 3
Hüseyin Remzi, 3
Hüseyn (Hz.), 238, 239
Hyacinth Y., 9

– I –

Indı, 374
Indının Yurdu, 191, 608, 610, 617
Irgaytın/Irkaytın, 191, 759, 328
Irısmendeev, 24
Isık Köl/Izık-Köl/Isık-Göl, 22, 189, 191, 194, 274, 286, 345, 543

– İ –

İç Oğuz, 78, 321, 338
İçkilik, 273
İdeolojik Destanlar, 18
İhlas Suresi, 307
İhtiyar Küröng, 199, 200, 697
İle, 191, 458, 542, 559, 580, 832, 854
İlyas (Hz.), 247
İnan A., 10, 11, 15, 20, 21, 23, 25, 91, 92, 149, 237, 233, 235, 239, 263, 273, 277, 294, 314, 323, 333, 336, 341, 345, 398, 473
İran, 9, 10, 15, 163, 190, 271, 533
İranlı, 339
İranlılar, 16, 277, 433
İrtiş, 134, 164, 191, 678
İsficab, 190
İshak (Hz.), 105
İsiyi Likeng, 339
İskender, 15
İskender Zülkarnayı, 246
İslâm, 16, 17, 18, 19, 146, 269, 271, 300, 303, 305, 314
İslâm Ansiklopedisi, 269, 277
İslâmî, 23, 93, 105, 193, 245, 249, 297, 304, 311, 314, 378, 486
İslâmiyet, 4, 15, 16, 17, 18, 53, 232,23[illegible] 240, 243, 249, 251, 258, 26[illegible] 268, 292, 305, 308, 312, 31[illegible] 323, 401, 402, 439, 469, 486
İstanbul Üniversitesi, 25
İstemi Kaan, 339
İt-İli, 191, 679
İt-keçüü/İt Geçidi, 77, 143, 191, 328, 539, 682

– K –

Kâbe, 193, 194
Kaçıkeev D., 25
Kaçkar, 392
Kaçlar, 13
Kafesoğlu İ., 232
Kâinatın Yaratılışı, 13
Kalaç, 257
Kalça, 78, 267, 373, 617
Kalçar, 267, 318, 524, 648
Kalday, 330, 790, 794
Kalevâlâ, 8
Kalkaman, 278
Kalmak(lar), 77, 78, 95, 97, 115, 1[illegible] 133, 137, 143, 220, 268, 2[illegible] 330, 373, 418, 474, 500, 5[illegible] 513, 516, 518, 520, 552, 5[illegible] 617, 658, 646, 648, 689, 7[illegible] 712, 732, 739, 745, 753, 7[illegible] 762, 763, 766, 767, 768, 7[illegible] 773, 774, 776, 780, 782, 7[illegible] 786, 787, 788, 789, 790, 7[illegible] 793, 796, 797, 799, 800, 8[illegible] 850, 806, 808, 812, 815, 81[illegible] 858, 859

Kalmuk(lar), 20, 52, 53, 91, 92, 115, 137, 193, 268, 271, 273, 274, 301, 411, 500, 531
Kalşar, 267, 598
Kam Gan, 420
Kam Püre, 256, 282, 337, 370, 378, 381, 383, 396
Kaman, 107, 605, 647, 671, 686, 753, 754, 757, 760, 761, 762, 763, 764, 766, 767, 768, 772, 773, 776, 784, 788, 789, 791, 792, 801, 809, 811, 812, 815
Kaman Kös, 115, 131, 231, 646
Kambar Boz, 292, 582
Kambar Han, 116, 129, 542, 554, 569, 723
Kâmus-ı Türkî, 231
Kan Çoro/Kan Çora, 80, 112, 113, 115, 134, 137, 152, 156, 177, 183, 256, 317, 340, 345, 396, 467, 483, 497, 500, 529, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 862, 863, 864, 870, 874, 875, 880, 884, 885, 886, 887, 889, 903, 904
Kan Mergen, 13
Kan Pergen, 5
Kan Turalı, 78, 172, 179, 259, 371
Kan-Keldi, 76, 116, 521, 575
Kanber, 116
Kangkay, 721
Kanıkey, 41, 56, 58, 80, 81, 83, 86, 90, 97, 99, 116, 121, 127, 146, 147, 148, 150, 156, 158, 168, 170, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 183, 186, 187, 219, 227, 231, 233, 236, 241, 249, 250, 251, 252, 261, 262, 270, 279, 281, 282, 286, 288, 291, 305, 319, 320, 324, 336, 337, 341, 342, 344, 345, 353, 355, 370, 374, 375, 377, 380, 383, 387, 388, 390, 391, 393, 399, 401, 402, 404, 407, 409, 410, 414, 435, 443, 445, 449, 461, 462, 464, 466, 468, 476, 477, 485, 487, 488, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 501, 503, 504, 505, 506, 508, 509, 510, 511, 518, 520
Kanım Can/Kanım-can, 66, 186, 187, 835
Kanıklı, 257
Kanlı Koca, 78, 179, 259, 371
Kaplan M., 13, 25, 139, 180, 381, 397, 420
Kaplan Taylak, 7720
Kar Caabas / Kar-cabas, 96, 191, 705
Kara Alaman, 640
Kara Aygır, 198, 199, 200, 697
Kara Badişa, 117, 119, 159, 398, 399, 719
Kara Bay, 117, 161, 798, 835
Kara Bayır, 117, 121, 522, 576
Kara Beden, 125, 195, 196, 199, 428, 550, 713, 714
Kara Bee/Kara Bii, 117, 264, 725, 893, 894, 897, 898
Kara Börük, 121, 184, 185, 392, 503, 613, 616, 657, 740, 741, 744, 754, 756, 803
Kara Buura/Kara Buğra, 99, 191, 216, 327, 475, 584, 681, 798, 801
Kara Coltoy, 106, 118, 521, 575
Kara Çaş / Kara Saç, 165, 185, 571
Kara Dağ, 191, 583
Kara Dalıcı, 118, 159, 399, 651
Kara Deniz- Karadeniz, 192, 470
Kara Döböl, 198, 199, 865, 869
Kara Döng, 119, 146, 637
Kara Göne, 75, 469
Kara Han / Kara Kan, 39, 79, 91, 104, 119, 152, 158, 185, 247, 252, 253, 254, 291, 296, 345, 420, 432, 433, 488, 498
Kara Irçı, 24
Kara Kalmak, 269
Kara Ker / Kara-ker, 41, 45, 200
Kara Kıpçak, 15
Kara Nogay/Kara Nogoy, 106, 472, 542, 828
Kara Par, 5
Kara Taş, 191
Kara Toko, 120, 606, 631, 651, 666, 667, 668, 674
Kara Tölök, 76, 120, 159, 522, 575, 686, 719
Kara-atar, 191
Kara-balta, 191, 328, 681
Kara-doo, 146, 679
Kara-köl, 329, 681
Kara-usta: 725
Karaca, 118, 522
Karaçuk / Karaçuk Çoban, 139, 420, 437, 469
Karaev / Karalaev, 37
Karahanlılar, 16
Karakalpak, 14
Karakol, 191
Karaköl, 191
Karayelev S., 23
Karasaev H., 247
Karasu-pazar, 11
Kardıgaç, 181, 186, 219, 483, 501, 50 607, 651, 656, 659, 674, 755
Karaganday/Kargarday, 120, 686, 71 784
Karım Bay, 121, 393, 824, 825
Karkara, 191, 328, 682
Karluk(lar), 14, 257
Karsak, 12, 278, 784
Kasimanov S., 350, 474, 478
Kaşgâr/Kaşkâr, 125, 191, 275, 419, 541 680, 687, 713, 744
Kaşgârlı Mahmud, 16, 334
Katanof N.F., 9, 10
Katay Han, 13
Kayberen, 188, 240, 460, 461, 580, 581
Kayı, 14
Kayındın, 191, 328, 681
Kayıp, 121 184, 367, 372, 613, 616, 65
Kayıp Han, 292, 503, 740, 741, 744 754, 756
Kazak(lar), 11, 21, 44, 76, 120, 124, 2 374, 472, 480, 522, 538, 5 618, 686, 719
Kazak Türkçesi, 3
Kazak Türkleri, 21, 106, 474
Kazak-Kırgız(lar), 3, 11, 14, 45, 188
Kazakistan, 189, 191
Kazalat, 121, 576

Kazan, 75, 266, 338
Kazan Bey, 232, 233, 334, 287
Kazan Han, 321
Kazan Türkçesi, 3
Kazanat, 684
Kazatar, 121, 703
Kazılık, 96, 191, 705, 758, 787
Kazılık Koca, 75, 470
Keber, 75
Kebes Bulak, 77, 144, 191, 539
Kebes Too/Kebesti Too, 191, 595, 687
Kegen, 191, 705
Keleti Szemle, 23
Kelime-i şehadet, 307
Ken Caman, 122
Ken Canbay, 76, 122, 522, 575
Ken'an, 122
Kenceke, 122, 162, 705
Kenen, 76, 122, 522, 575
Keng İle, 378, 78, 144, 540
Keng Kulca, 78, 144, 540
Keng Kulcan, 38
Keng-Kaşkar, 329
Kereyit, 273
Kıdır, 55, 98, 151, 167, 188, 236, 245, 246, 290, 297, 308, 314, 506, 538, 540, 541, 573, 746, 770, 833
Kıl Ciren, 196, 199, 200, 201, 221, 358, 422, 530, 554, 571, 575, 585, 586, 587, 590, 595
Kıl Ertiş, 422, 599
Kıpçak, 257
Kır-keçüü, 77, 144, 192
Kıranşalbay, 123, 749
Kırgıl, 68, 123, 521, 575, 686, 774
Kırgın (Çal), 123, 195, 198, 449, 556, 750, 751, 785, 804, 850, 851
Kırgıs, 44
Kırgız(lar), 5, 17, 18, 20, 21, 45, 54, 76, 82, 84, 86, 87, 91, 95, 96, 99, 100, 101, 102, 103, 105, 123, 124, 125, 134, 137, 148, 164, 172, 175, 191, 193, 202, 215, 227, 245, 246, 249, 268, 269, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 278, 292, 339, 340, 345, 362, 372, 373, 385, 411, 414, 422, 431, 433, 453, 472, 474, 479, 480, 522, 531, 533, 575
Kırgız İlimler Akademisi, 24
Kırgız Türkçesi, 24, 21, 48, 51, 96, 105, 106, 108, 109, 110, 116, 119, 122, 155, 171, 200, 231, 234, 309, 449, 457, 473, 476, 533, 535
Kırgız Türkleri, 19, 121, 249, 283, 305, 397, 403, 439, 440, 473
Kırgız-Kazak (Türkleri), 21, 533
Kırgızca, 50
Kırgızistan, 120, 141, 189, 192, 193, 194, 268
Kırgızistan Türk Cumhuriyeti, 534
Kırım, 3, 11, 102, 123, 189, 192, 270, 326, 457, 459, 533, 577, 579, 679, 718, 750, 753, 785
Kırım Destanı, 19
Kırım Destanları, 19
Kırım Türkleri, 473
Kırk çilten, 140, 188, 240, 449, 770
Kır-keçüü, 539
Kısıl Kökön, 726
Kısırca Yenge, 396
Kıtay(lar), 43, 125, 191, 195, 252, 270, 272, 281, 318, 339, 344, 373, 418, 428, 429, 450, 459, 473, 507, 513, 518, 523, 524
Kıyan Güçi, 469
Kıyan Selçuk / Kıyan Selçük, 75, 257
Kıyas, 281, 340, 496, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 895, 898, 899, 900, 902, 903
Kızıl-Baş / Kızılbaş (Yurdu), 132, 272, 273, 373, 598, 608, 612, 617, 706
Kızıl-car/Kızıl-yar, 77, 144, 192, 539, 848
Kızıl-orman, 226, 773
Kızıl-su, 192
Kızıl-tokay, 192
Kızılcan, 192
Kızrun, 246
Kril Alfabesi, 24
Kişmiş, 186, 728, 738, 739, 740
Koblandı Batır, 15
Koca Kıdır, 79, 833
Kocakov C., 24
Kocatürk, 12
Kocoş / Koçoş, 87, 124, 215, 697
Kodoş, 87, 124, 608
Kokan / Kokand, 73, 192, 364, 538, 541, 608, 701, 714, 793
Kokon / Kokond, 162, 359, 480, 717
Kol-ata / Kolata, 192, 356, 724, 759
Kolmon Bet, 44, 76, 124, 522, 575
Konggolu, 724
Kongroolu Bay, 124, 126, 581, 719, 749, 784
Kongur Bay, 77, 124, 126, 146, 326, 334, 428, 429, 452, 598, 608, 680, 698, 700, 758, 815
Konkobayoğlu K., 477
Koopı, 729
Koora-kot, 192, 328, 682
Kopolu/Kopolun, 77, 144, 540
Kopun, 192, 328, 682, 759
Korcong Bos, 199
Korguş, 78, 144, 192, 540
Korkut, 192, 584
Korkut Ata, 192, 401
Korosan/Koroson, 192, 231
Koş Abış/Koş Aba, 124, 126, 581, 723, 725, 749, 784
Koş-kaçat, 192, 759
Koşun, 192, 865
Koy-morok, 193, 747
Koylu Mal, 177, 193, 530, 884
Koyluu Bay, 128, 715
Koyon, 78, 144, 193, 540
Koyon Bos, 197, 199, 208, 583
Koyoş, 124
Kozu Başı, 747
Köböş, 83, 128, 177, 252, 285, 307, 31[illegible] 324, 345, 351, 396, 492, 50[illegible] 817, 819, 820, 821, 822, 82[illegible] 824, 825, 827, 831, 836, 8[illegible] 841, 842, 844, 845, 846, 847, 8[illegible]

Kök Ala/Gök Ala, 197, 199, 200, 207, 260, 504, 505, 568, 569, 571, 583, 609, 610, 697, 723, 724, 726
Kök Borçık, 197, 199
Kök Börü/Gök Börü, 129, 198, 394, 856, 857, 866, 875
Kök Çebiç/Gök Çebiç, 76, 197, 199, 208, 210, 211, 394, 521, 575, 686, 780, 786, 856, 857, 858, 859, 860, 865, 866, 869, 874, 882, 883, 886, 888, 902
Kök Çolok, 195
Kök Dönön, 278, 325, 676
Kök Doskok, 193, 813
Kök Kıyas/Gök Kıyas, 131, 511, 556, 563, 564
Kök Koyon/Gök Koyon, 95, 131, 132, 273, 326, 425, 443, 612, 678, 706, 707, 708
Kök Oyrok, 278, 729
Kök Serek, 606
Kök Sırgak, 133, 686, 720
Kök Teke, 196, 199, 733
Kök Tepe, 679
Kök Türk, 16
Kök Türk Destanı, 15
Kök Türk Destanları, 17, 18
Kök-Adır, 518, 777
Kök-Çebiç, 154
Kök-Çolok, 199, 826
Kök Çoro, 566, 646
Kökçö, 46, 50, 65, 71, 72, 80, 88, 94, 96, 116, 123, 129, 130, 145, 161, 163, 165, 166, 174, 185, 187, 207, 234, 241, 258, 259, 260, 268, 261, 270, 304, 306, 309, 310, 326, 354, 394, 395, 399, 400, 435, 449, 461, 484, 502, 504, 511, 514, 515
Kökçö-Kös/Kökçegös, 115, 130, 231, 399, 516, 518, 519, 520, 521, 753, 761, 763, 766, 767
Köketay / Köketey (Han), 80
Köketay Hannıng Ertegüsi, 21, 25, 37
Kökötöy (Han), 70, 100, 108, 111, 114, 127, 133, 132, 161, 163, 191, 203, 279, 316, 320, 324, 327, 333, 334, 397, 422, 424, 430, 488, 675, 676, 730
Köküm, 134, 163, 678
Köprülü F., 4, 11, 12, 16, 19, 23, 25
Köroğlu, 14, 17, 19, 366
Köroğlu Destanı, 12, 17, 18
Körpö Can, 187, 260, 570
Kös Kaman, 103, 109, 110, 131, 133, 134, 137, 226, 270, 312, 360, 412, 465, 500, 515, 516, 740, 753, 754, 757, 761, 762, 763, 766, 767, 768, 772, 773, 776, 784, 788, 789, 791, 792, 801, 809, 811, 812, 815
Kök Tecik, 640
Ku-sere, 194, 848
Kuat Bek, 686, 719
Kubul-Can / Kubul-can, 68, 187, 835
Kul-ata, 156, 192, 904

Kula Bee, 195, 199, 697
Kulca, 193, 697, 856, 884
Kulov M., 24
Kulunsarık, 24
Kum Beli, 471, 585, 586
Kuman, 3
Kumar-uulu B., 24
Kumbulun/Kumbulung, 77, 144, 193, 540
Kun-Oğuz Destanı, 15
Kun-Oğuz Destanları, 17
Kurban İ., 20
Kurcung Bos, 197
Kuru Çabdar, 196, 199, 784
Kuş Murun, 193, 328, 682
Kuşcu, 268
Kuşner P., 24
Kutadgu Bilig, 9
Kutunay, 75, 521, 575
Kuulcagan, 75, 575
Kuzey Buz Denizi, 191, 533
Kuzey Türkleri, 11
Küçük Kulca, 328, 682
Kül Çora, 67, 113, 115, 118, 134, 135, 136, 156, 174, 177, 183, 256, 263, 264, 265, 291, 340, 345, 358, 395, 406, 417, 436, 441, 453, 467, 484, 497, 500, 529, 854, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 879, 880, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904
Kül Tigin, 339, 438
Küldür, 109, 647, 652, 671,
Kün Han/Gün Han, 133, 137, 149, 297, 745, 753, 761, 766, 768,
Kündür, 109, 606
Künköy, 133, 137, 753
Kün Tiibes, 193
Kün-Tumuş, 679
Kün-kay/Gün-kay, 193, 745, 761, 768, 782, 787
Küygön Tokoy, 193, 848
Kürmöntö Şat, 193, 542
Küröbös, 193, 787
Küröngçö / Kürüngçü, 197, 199, 2 602, 607, 610

– L –

Latin Alfabesi, 25
Lnik, 339
Lokman Hekimler, 437

– M –

Madış, 137, 147, 786
Makaraç, 339
Malov, S.E., 24
Manas (Han) / Er Manas, 5, 7, 1 20, 21, 22, 23, 24, 26, 37, 3 43, 45, 52, 57, 59, 63, 64, 6 73, 75, 77, 80, 81, 82, 83, 8 86, 87, 88, 89, 90, 94, 97, 9 102, 103, 104, 105, 107, 111, 114, 115, 116, 117,

121, 122, 123, 124, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 155, 157, 158, 159, 162, 164, 168, 177, 178, 179, 180, 184, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 193, 194, 195, 196, 203, 205, 206, 211, 212, 218, 219, 220, 226, 231, 232, 235, 236, 238, 241, 242, 243, 244, 247, 249, 251, 252, 254, 260, 261, 267, 271, 272, 274, 275, 277, 278, 280, 282, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 291, 295, 296, 299, 300, 303, 304, 305, 306, 307, 313, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 326, 329, 330, 331, 332, 335, 336, 337, 341, 342, 344, 345, 346, 347, 351, 355, 358, 359, 362, 364, 365, 367, 370, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 399, 401, 402, 403, 407, 410, 414, 417, 422, 426, 427, 428, 429, 432, 435, 436, 437, 445, 448, 457, 458, 459, 461, 462, 463, 464, 466, 471, 473, 477, 479, 481, 482, 483, 484, 485, 487, 489, 490, 491, 492, 493, 498, 499, 500, 503, 504, 505, 506, 508, 5009, 510, 511, 513, 515, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 531,533

Manas Destanı, 203, 207, 210, 211, 216, 219, 223, 225, 226, 231, 234, 236, 236, 240, 241, 245, 248, 249, 251, 255, 257, 256, 258, 259, 260, 262, 263, 266, 268, 270, 272, 275, 278, 279, 280, 281, 346, 347, 355, 356, 364, 366, 371, 378, 381, 393, 396, 397, 399, 401, 402, 403, 407, 416, 420, 431, 436, 438, 439, 440, 448, 450, 451, 457, 466, 468, 470, 472, 473, 478, 479, 480, 487, 488, 492, 495, 498, 520, 511, 506, 504, 502, 533,534

Manas Destanı ve Kökötöy Hannıng Ertegüsi, 333

Manasçı, 21, 22, 23

Manay, 137, 147, 786

Mançurya, 176

Manıker, 199, 201, 334, 683, 690, 698, 699, 700, 701

Mani Dininin Kabûlü, 18

Mani Dininin Kabûlü Destanı, 18

Manihaizmin Kabûlü, 10, 14

Maniheizmin Kabûlü Rivayeti, 15

Margalan/Margılan/Margulan, 21, 193, 584

Marquart J., 10, 25

Maydam, 193,668

Meçin, 330, 794, 878

Mecmua-yı Asar, 21

Mecmûu't-Tevârih, 21

Medine, 77, 143, 144, 193, 238, 249, 303, 540, 552

Medyalılar, 14

Mehmet Salahi, 3, 397

Meke/Mekke, 193, 244, 248, 250, 302, 307, 310, 444, 486, 520, 525, 548, 550, 551, 785, 813, 814, 815

Melioranski P.M., 11

Mengdi Bay, 67, 97, 128, 130, 147, 148, 231, 372, 375, 381, 382, 384, 390, 391, 487, 615, 616, 618, 619, 620, 623

Merdican, 199, 724

Merge / Merke, 193, 584

Mesûdî, 9

Mete, 14

Mıs Burçak/Mus Burçak, 148, 196, 326, 680, 713

Mısır Çarşısı, 437

Mirza, 148, 719, 784,

Moğol (lar), 9, 10, 257, 274, 413, 423, 489, 685, 688, 722, 723

Moğolca, 52, 53, 274

Moldo, 24

Moldobasan, 24

Muallim Naci, 3

Muhammed (Hz.), 248

Mürûcü'z-zeheb, 9

Murat, 719

Murat Bek, 686, 719

Muratan, 686

Musa (Hz.), 246

Musa Kelim, 238

Müslüman(lar), 16, 17, 45, 56, 62, 68, 76, 80, 84, 93, 95, 115, 119, 128, 129, 1312, 132, 137, 143, 145, 163, 187, 234, 246, 258, 268, 269, 274, 301, 302, 303, 309, 310, 311, 312, 326, 334, 422, 425, 428, 429, 461, 498, 522, 531

Müslümanlık, 130, 144, 239

Mütercim Asım, 3

– N –

Nakşıbendî, 240, 278

Namagen/Namangen/Nemengan, 19 584

Narım/Narın/Keng Narım, 193, 68 697, 698

Naskali Emine Gürsoy, 26

Nayma, 274

Nayman, 165, 556, 571

Naymanbay, 24

Naymanlar, 274

Nazar Bolot, 24

Nazigim -Kalmuk Mücadelesi– Destanı, 19

Nemengan, 193

Nemrud, 315

Nes-Kara, 100, 149, 326, 330, 466, 68 688, 705, 815

Neşrî, 463

Nikifarov, 10

Nogay / Nogoy, 11, 21, 43, 106, 123, 11 252, 275, 274, 281, 447, 53 609, 686, 701, 828

Noygut, 275, 416, 480, 537

Nur R., 11, 13

– O –

Oğul Tarkan, 339
Oğuz (Han)/ Oğuz Kaan / Oğuz Kağan, 5, 6, 13, 14, 16, 20, 75, 85, 99, 119, 139, 144, 149, 238, 239, 2546, 257, 266, 287, 3411, 320, 321, 335, 371, 372, 401, 469, 470, 486, 529
Oğuz Bilge, 339
Oğuz Boy Destanları, 18
Oğuz Destanı, 11. 20, 137, 142, 189, 193, 223, 238, 257, 297, 311, 320, 470, 486,533
Oğuz Kağan Destanı, 18, 93, 97, 239
Oğuz Rivayeti, 14
Oğuz Türkleri, 232
Oğuzlar, 233, 335, 397
Oğuznâme, 14
Omur-uulu Ç. / Ömüroğlu Ç., 24
On ok, 339
Ondur Su, 193, 887
Ooba Ana / Ooba Ene, 50, 98, 290, 308, 540
Oogan, 132, 148, 196, 273, 680, 706, 713
Orak Mamay, 15
Orazbakoğlu S. / Orazbakov S., 23, 37, 176, 269, 268, 274, 275, 277, 295, 320
Orhan Gazi, 236
Orhun Abideleri, 20, 82, 438
Orkun H.N., 11, 16
Orok, 149, 758
Orok Bay, 149
Oronggu / Orongu, 187, 195, 199, 334, 430, 680, 697, 715, 716
Orta Asya, 20, 21, 45, 125, 289, 269, 273
Orta Asya Salnâmesi, 11
Orta Türk Destanları, 10
Ortekin H., 11
Orungu, 326
Orus, 44, 48, 108 149, 275, 318, 380, 418, 459, 524, 551, 552, 577, 579, 598, 610, 623, 648, 649, 680, 718
Oş, 275
Osman Gazi, 238, 463
Osmanlı, 529
Osmanlı İmparatorluğu, 14, 17, 19
Osmanof Hrestomatyası, 11
Otuz Tatar, 339
Oy-Kayıng, 193, 646
Oyrot, 40, 41, 92, 93, 269, 271, 411, 443
Oysul / Oysul Ata, 38, 98, 240, 290, 540

– Ö –

Ögel B., 10, 20, 22, 171, 407
Ögüs Han, 149, 326, 680
Ököm Bolot/Öküm Bolot, 149, 162, 317, 717, 720, 721, 731, 737
Öney T., 12
Ösöndüü Bulak, 193, 887
Ötüken, 320
Özbek(ler), 45, 268, 359
Özbek Türkçesi, 3
Özbekistan, 190, 194
Özkan, İ., 13, 26, 273
Öztelli C., 12
Öztürk A., 13, 19, 18

– P –

Pakalın M.Z., 15
Paraşar, 75
Paris, 11
Pay Piçen Big, 371
Pay Püre (Big), 256, 337
Pee, 125, 193, 717
Pekin, 125
Pekin Seferi, 23
Pelliot P., 10, 11
Plevne Destanı, 19
Potanin G., 9, 24, 398
Proben, 22

– R –

Radloff W., 9, 10, 11, 22, 23, 25, 37, 80, 90, 92, 154, 157, 175, 269, 274, 276, 312, 319
Rasony L., 172
Reşidüddin (Tabib), 9, 10, 11, 16
Rısmendeev A., 24
Rus (lar), 20, 22, 45, 88, 89, 90, 109, 149, 267, 273, 275, 276, 319, 326, 374
Rus Coğrafya Cemiyeti Yazıları, 21
Rusça, 10, 21, 24, 348, 473, 533
Rusça - Almanca, 10

– S –

Sagaylar, 13
Sagındık Sargıl, 197, 199, 726
Saka, 14
Saka Destanı, 15
Saka Destanları, 17
Saka Türkleri, 10, 16
Saka - Şu Destanı, 18
Saklap, 257
Saltuk Buğra Destanı, 18
Salur Kazan, 232, 239, 282, 335, 437, 469, 488
Sarı Ala, 95, 195, 196, 199, 207, 316, 432, 445, 568 583, 592, 642, 716, 720, 722, 736, 754, 755, 756, 758, 759, 767, 768, 774, 778, 788, 795, 796, 806, 807
Sargır, 527
Sarı Bulak, 193, 327, 681
Sarı Kaykan, 193
Sarı Nogoy, 145, 542
Sarı Özök, 193
Sarı Özön Çüy, 193, 723, 724, 729, 769
Sarı Saltuk, 17
Sarı Tas, 150, 834, 835
Sarı-kaykan, 77, 144, 540
Sarıkov C. , 24
Sart(lar), 104, 105, 134, 163, 176, 225, 227, 276, 277, 318, 373, 426, 480, 483, 513, 524, 538, 598, 608, 617, 647, 648, 651, 656, 660, 691, 711
Saru Saltuk Baba Destanı, 19
Saltuk Buğra Han, 18

Sayan Türkleri, 10
Sayram, 190
Sazam Batır, 76, 150, 521, 575
Sazanov B., 24
Schiefner A., 9
Schubart J., 145
Segiş, 150, 612
Segrek, 236, 321, 335, 500
Seit / Seyit / Seyt, 111, 155, 605, 639, 647, 652, 668, 671, 719
Selcen Hatun, 179, 180, 495
Selçuklu(lar), 14, 17
Selçukname, 9
Semerkand, 128
Semetey, 21, 24, 72, 80, 83, 84, 86, 94, 112, 113, 115, 134, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 163, 172, 173, 177, 179, 183, 189, 215, 247 250, 252, 254, 256, 257, 263, 271, 285, 288, 289, 291, 313, 317, 340, 341, 342, 343, 345, 346, 360, 395, 396, 400, 401, 431, 432, 452, 466, 468, 484, 485, 489, 493, 494, 495, 497, 498, 500, 504, 507, 513, 515, 527, 528, 529, 530, 531
Semeteyci, 21
Serek/Serik, 76, 154, 220, 231, 232, 357, 471, 517, 521, 575, 593, 639, 646, 647, 666, 667, 668, 669, 670, 672, 675, 686, 771, 772, 777, 779, 780, 781, 782, 783, 786
Seyhun, 194
Seyit Derviş Mustafa, 10
Seyrek, 265, 287
Seytek, 21, 23, 80, 112, 118, 135, 136, 152, 155, 174, 183, 194, 248, 255, 257, 264, 265, 342, 406, 411, 436, 444, 447, 483, 497, 498, 892, 893, 896, 897, 899, 900, 901, 902, 903, 904
Seyid Battal Gazi Destanı, 18
Sır Tengis, 194, 717
Sırderya, 11, 194, 717
Sırgak, 65, 76, 101, 157, 196, 521, 575, 593, 606, 639, 646, 647, 666, 667, 668, 675, 689, 717, 733, 774, 785, 805
Sibirya, 45
Sibirya-Tobol, 14
Sinor D., 10
Sivastopol, 19
Siyenpi, 5, 10
Siyenpi Destanı, 15, 17, 19
Soğd, 339
Sol-Türkmen, 14
Solton Kul, 157, 830, 831, 835
Sorgok, 157, 801
Sorokin P.A., 126, 144, 277, 481
Sovyetler Birliği, 23
Soyun Alp, 13
Su samır / Su-samur, 194, 327, 681
Sulpu-kor, 324, 818, 826, 837, 838, 846
Surançı, 24
Sür-Göl, 194, 700
Sümer, 13
Süt Bolot, 724

– Ş –

Şah Hasan, 238
Şamanist, 14
Şapiya Laya, 25
Şecere-i Terâkime, 9
Şehnâme, 9, 10, 17
Şemey, 77, 144, 194, 539
Şemey-kala, 194, 848
Şemseddin Sami, 3, 231
Şer Şemseddin, 75
Şerbak A. M., 11
Şeyh Şamil Destanı, 19
Şibi, 194, 327, 681
Şirkim Bay, 158, 432, 433, 834
Şolok Usta, 158, 740
Şorlar, 13
Şoruk, 158, 168, 344, 367, 373, 613, 617, 820, 824, 822
Şu, 15
Şu Destanı, 16, 17
Şuut, 68, 76, 123, 158, 522, 576, 686, 719
Şürşüt, 54, 278, 598

– T –

Tacik, 268, 278, 374, 524, 608, 610, 618, 648
Tacikistan, 189
Tahir-ül Mevlevî, 4
Talas, 156, 192, 433, 194, 327, 324, 356, 584, 681, 723, 724, 759, 804, 818, 830, 831, 837, 845, 851, 852, 904
Tamgan, 194, 697
Tan-şe-hoay, 15
Tanrı Dağları, 191
Tanyu, 293, 471
Tarduş İnançu Çor, 339
Targıl Tas, 158, 197, 199, 270, 398, 402 464, 731, 732, 735
Tarım-Sır-Derya, 13
Tarih-i Cihangûşâ, 9
Tarihi Oğuz ve Türkân ve Hikâyât-ı Cihângir-i û, 11
Tas Baymat/Tas Maymat, 68, 159, 489, 606, 639, 647, 686, 717, 786, 843, 844
Taş Oğuz, 78, 321
Taş-akır, 194, 848
Taşken/Taşkend, 157, 194, 366, 392 503, 523, 739, 744, 852, 904
Taşmasar, 194, 848
Taşsa Bek / Taşşa Bek, 160, 749
Taştuu Dağ, 194, 887
Tatabı, 339
Tay Buurul, 153, 196, 199, 394, 395 400, 466, 489, 507, 582, 583 592, 815, 843, 845, 851, 852, 856, 857, 860, 862, 863, 866 867, 869, 873, 876
Tay Doru, 264
Taylak, 110, 160, 605, 647, 686, 719 784, 785
Taymas A., 233, 249, 406
Tebiç, 117, 161, 798
Tekeçi /Tekeci, 161, 207, 567, 568, 609
Teleütler, 269
Temir, 9

Temir Bala, 161, 326, 679
Temir Kan/Kan Temir/Temir Han , 48, 80, 96, 146, 147, 148, 151, 178, 179, 370, 371, 374, 375, 376, 378, 380, 381, 384, 388, 389, 390, 399, 435, 461, 487, 615, 616, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 629, 630, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 642, 644, 645, 657, 661
Temirdik, 77, 144, 194, 540, 682
Temirdik Dağı, 328
Temür, 14
Temür-Buka, 10
Tepegöz, 257
Terazi Yıldızı, 296, 394, 801, 802, 856, 874, 875
Teyit, 268
Tınıbekov A., 25
Tırabuzan, 78
Tibet, 339
Timur, 16
Timur Destanı, 12, 18
Timurtaş F.K., 18, 19, 12. 5
Titov V., 9
Tiyanşan Kırgızları, 22
Tobol, 11
Togan Z.V., 5, 8, 10, 11, 12, 14, 19, 25, 297, 320
Tokomon, 278, 583, 760, 764
Toktamış, 14
Tokto, 120
Tolono Bulak, 194, 446, 809
Too Doru, 441, 197, 199
Too-tengşer / Too-tengşir, 162, 326, 680, 705
Tor Aygır, 144
Tor-aygır, 77, 199, 197
Tosbibek, 24
Tosor, 194, 697
Toyçubekov, 24
Tögültün, 320
Tökör Usta, 162, 723, 724, 725
Tör Köl/Tur-köl/Tör Göl, 194, 747, 787
Törö Bek, 337, 317, 162, 149, 717, 720, 721, 731, 737
Töştük, 162, 332, 444, 609, 702, 703, 785
Turan O., 438
Turkistanskaya Pravda, 20
Turpan/Turfan, 680
Tursun, 110
Tuuluk, 194, 328, 682
Turfan, 326, 758
Türeyiş, 5, 10, 13, 15, 18
Türeyiş Destanı, 18
Türgiş, 339
Türk(ler), 3, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 53, 72, 78, 82, 105, 119, 125, 131, 137, 167, 232, 234, 239, 249, 250, 251, 256, 257, 262, 263, 273, 282, 292, 293, 294, 297, 303, 305, 320, 321, 322, 336, 338, 367, 378, 381, 393, 397, 403, 433, 437, 439, 440, 471, 473, 478, 482, 531
Türk Destanları, 7, 9, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 37, 149, 480
Türk Edebiyatı, 320
Türk-Tatar, 274
Türkçe, 10, 17, 49, 51, 52, 73, 111, 251, 269, 274, 275, 433
Türkeş, 14
Türkistan, 17, 171, 269
Türkiye, 6, 11, 25, 249
Türkiye Türkçesi, 10, 47, 48, 51, 52, 108, 110, 127, 155, 202, 213, 221, 223, 361, 466, 533, 535
Türkmen, 172, 190
Türkmen Türkçesi, 3
Türkmenistan, 14

– U –

Uç Kapkak, 646,
Uç-korum/Uçkurum, 194, 327, 681
Udar, 339
Ukerçi, 646
Ul Bike/Ulu Bike, 188, 368, 728, 738, 739, 740
Ulaş, 469, 420
Ulı Bas / Ulu Bas, 194, 530, 884
Ulu-çınar, 194, 226
Ulu Coloy, 195, 196, 95. 700, 717. 721, 726, 727, 729, 731, 732, 735, 737
Ulu Kulca, 328, 682
Ulu-kamır, 432, 683
Uluğ Türk, 470
Uluğtuğ N., 249
Urum, 194, 457, 459, 577, 517
Uruz (Bey), 232, 233, 238, 287. 335. 334, 420
Uruz Koca, 139
Uşuŋ Koca, 236, 287, 321, 335, 500
Uygur(lar), 5. 10. 16. 190. 191
Uygur Dairesi, 14
Uygur Destanları, 18
Uygur Türkçesi, 3
Uzun Bulak, 77. 144. 194. 240. 538
Uzunköprü, 11

– Ü –

Üç Karool, 130. 726
Üç Koşoy, 157. 433. 837. 845. 851. 904
Üç Kurıkan, 339
Ülkütaşır M.Ş., 239
Ümöt, 163. 164. 686
Ümütöy/Ümötöy, 129. 163. 394. 396. 400. 456. 514. 515. 856. 859. 860. 862. 865. 868. 869. 870.871. 872. 873.874
Ürbü, 134. 163. 326. 331. 332. 678. 691. 692
Ürgönş/Ürgenç, 648
Üşün, 163. 164. 686

– V –

Velihanoğlu Ç., 11. 21. 37. 320
Verbitski W.I., 9. 10
Vrangel K.L., 21

– Y –

Yağır Bos / Yağır Boz. 198. 199. 6
Yakınef. 10
Yakup (Hz.). 48. 105. 122
Yakup Bey, 21

Yakut, 3
Yaman E., 350 474
Yaradılış Efsanesi, 13
Yaratılış Destanı, 15, 17
Yarkend/Yarkent, 125, 190, 281
Yaşar, 108
Yaşır, 246
Yastremskiy S.V., 9
Yazıcıoğlu, 16
Yedisu, 191
Yezid ibn Mühelleb, 14
Yıldırım D., 13, 21, 24, 25, 37, 320, 333
Yigenek, 470
Yorga Bos / Yorga Boz, 198, 199
Yölönüş, 190
Yudahin K.K., 233, 249, 406
Yunan, 6
Yunusaliev, 25
Yusuf Bey - Ahmet Bey "Bozoğlan Destanı", 26
Yusuf (Hz.), 105
Yusuf Has Hacib, 16
Yüce K., 26
Yüksel H.A., 456
Yüksel Z., 473

– Z –

Zağra Göç Destanı, 19
Zhirmunsky V.M., 26
Zülfikâr, 238

K A Y N A K Ç A

Acıpayamlı Orhan, "Türk Kültüründe Ad Koyma Folklorunun Morfolojik ve Fonksiyonel Yönlerden İncelenmesi", **IV.M.A.T.H.K.K.B.,** IV.C., Ankara 1992.

----------, "Türkiye'de Yağmur Duası ve Psiko-Sosyal Metotla İncelenmesi. I, II". **A.Ü., D.T.C.F.D.,** CXXI, S. 1-2, Ocak-Haziran 1963.
CXXII, S. 3-4, Temmuz-Aralık 1964.

Ahmet Vefik Paşa, **Lehçe-i Osmanî,** İstanbul 1306.

Ali Seydî, **Resimli Kaâmus-ı Osmânî,** Istanbul 1330.

Almasy G., "Der Abshied das Halden Manas von Seinem Sohne Semetei (Aus dem Karakirgischen Epos), **Kleti Szemle,** Budapest 1911.

Aral Mehmet İsa, "Ekim İhtilâlinden Sonra Sovyetler Birliğinde Manas Destanı Üzerinde Oynanan Oyunlar ve Baskılar". **Türk Kültürü,** Yıl:XXI, S.243.

Arat Reşit Rahmeti, **Kutadgu Bilig Tercümesi,** I.C., İstanbul 1947.
II.C., Ankara 1959.
III.C., İstanbul 1979.

----------, "Türklerde Tarih Zaptı", **Makaleler,** (Haz. O.F. Sertkaya). C.I. T.K.A.E.Y., No: 65, Ankara 1987.

----------, "Türklerde Zaman ve Vakit Tesbiti", **Makaleler,** (Haz. O.F. Sert-kaya). C.I, T.K.A.E.Y., No:65, Ankara 1987.

Aşıkoğlu İsmail, **Ansiklopedik Türkçe-Edebiyat,** İmece Yayımcılık, No: 2, Ankara 1986.

Atalay Besim, **Bektaşilik ve Edebiyatı,** İstanbul 1340.

----------, **Divan-ı Lügat-it Türk Tercümesi,** T.T.K.B.E., I.C. Ankara 1985. II.C. ,III.C. Ankara 1986.

Atsız Nihal, "Türk Destanını Sınıflandırmak Tecrübesi" **Türk Tarihinde Meseleler,** İstanbul 1975.

----------, **Türk Edebiyatı Tarihi,** İstanbul 1943.

Ayezov M., **Kırgızdıng Batırlık Eposı Manas,** Almatı 1961.

----------, **Kırgızskaya Geroiçeskaya Poema Manas,** Moskva 1961.

Aytmatov Cengiz, «Kadim Kırgız Ruhunun Zirvesi»,(Akt.: Ali Akbaş, İklil Kurban). **Kardeş Edebiyatlar,** S.3, Ankara 1983.

Bacon Elizabeth, Esir Ortaasya, (Çev.Tansu Say), Tercüman 1001 Temel Eser, No: 79, İstanbul (Tarihsiz)

Banarlı Nihat Sami, **Başlangıçtan Günümüze Kadar Resimli Türk Edebiyatı Tarihi,** II C., M.E.B., İstanbul 1975.

W. Bang- R. R. Arat, **Oğuz Kağan Destanı,** İstanbul 1936.

Behçet Mahir, **Köroğlu Destanı,** (Haz. M. Kaplan-M. Bali), Ankara 1973.

Berin Şaziye, **Halk Edebiyatı Numûneleri: Manas Destanı,** (Basılmamış Lisans Tezi), İstanbul 1934.

Berkof P. N., **Altayskiy Epos i Manas, Kırgızskiy Geroiçesky Epos Manas,** Moskva 1961.

Bernştam A.N., "Epoxı Vozniknoveniya Velikogo Kirgizkogo Geroiçeskogo Eposa", **Kirgizstan Literaturno Hudojestvenniy Almanah,** Frunze 1946.

---------- , **Znamenitelnaya Data,** Sovetskaya Kırgiziya, 1945.

Boratav P. Naili, "Anadolu'da ve Türkmenler Arasında Köroğlu Destanının İzlerine Dair Yeni Notlar", **Türkiyat Mecmuası,** S.VI, İstanbul 1956.

---------- , **Folklor ve Edebiyat II,** Ankara 1945.

---------- , Köroğlu Destanı, İstanbul 1931.

Capıoğlu Tınıbek, **Semeteydin Ayçörökkö Üylenişi,** Moskva 1925.

Courteille P., "W. Radloff Proben V", **Journal Asiatiiue,** C.X, 1887.

Çağatay Saadet, "Türkçe'de «Kadın» İçin Kullanılan Sözler, **Belleten,** T.T.K.B., Ankara 1962. (2. Baskı, Ankara 1988.)

---------- , "Kazak Kelimesi Hakkında", **Belleten,** T.T.K.B.,Ankara 1957.

Çiçekli Ali, **İslâmlıktan Önceki Türk Edebiyatı ve Eski Metinler,** May Yayınları, Genel Kültür Kitapları:1, Edebiyat Dizisi:1, İstanbul 1970.

Devellioğlu Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugât,** (İlâveli 2. Baskı), Ankara 1970.

Dor Rémy, "Un Fragment Pamirien de Manas", **Central Asiatic Journal,** C.26, 1982.

----------, "Hu Djen-Hua et Rémy Dor: Manas chez les Kırghız Du Xınjiang: Bref A perçu, **Turcica,** C.16, 1984.

Duvarcı Ayşe, **Türkiye'de Falcılık Geleneği ile Bu Konuda İki Eser,** Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1993.

Eberhard W., (Çev. Nimet Uluğtuğ), **Çin'in Şimal Komşuları,** Ankara 1942.

Ebulgazi Bahadır Han, (Haz. Muharrem Ergin), **Şecere-i Terâkime,** Tercüman 1001 Temel Eser: 33, İstanbul. (Tarihsiz)

Ergin Muharrem, **Dede Korkut Kitabı,** Ebru Yayınları:8, İstanbul 1986.

--------- , **Orhun Abideleri,** İstanbul 1970.

Elçin M. Şükrü, "Atların Doğuşları ile İlgili Efsaneler", **Türk Folklor Araştırmaları,** S.162, Ankara 1963,

----------, **Halk Edebiyatına Giriş,** Ankara 1981.

---------- , **"Türk Dilinde Destan Kelimesi ve Mefhumu"**, Türk Kültürü, C.VI, S.63, Ankara 1968.

Erginer Gürbüz; "Halk Biliminde Fonksiyonel Yaklaşım", **III.M.A.T.F.K.B.,** C.I. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1986.

Esin, Emel, "Alp Şahsiyetinin Türk Sanatındaki Görünüşü ", **Türk Kültürü,** C.VI, S.70, Ankara 1968.

----------, **İslâmiyetten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslâma Giriş,** İstanbul 1978.

Gabain V. Annemarie, "Renklerin Sembolik Anlamları", **Türkoloji Dergisi,** C.III., İstanbul,

Gençosman Kemâl Zeki, **Türk Destanları,** İstanbul 1972.

Gökalp Ziya, **Türk Medeniyeti Tarihi,** Kültür Bakanlığı Ziya Gökalp Yay.8, İstanbul 1976.

Gökyay Orhan Şaik, **Dedem Korkudun Kitabı,** İstanbul 1973.

----------, "Rüyalar Üzerine", **II.M.A.T.F.K.B.,** Kültür Bakanlığı Yayınları, C.IV, Ankara 1982.

----------, "Dede Korkud Destanlarında İslâmî Unsurlar", **Belleten,** Ankara 1971.

Gönensoy Hıfzı Tevfik, **Oğuz Destanı ve İki Masal,** İstanbul 1948.

Günay Umay, **Aşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi,** Ankara 1986.

---------- , **Elazığ Masalları,** Erzurum 1975.

----------, "Dede Korkut Hikâyelerindeki Karakterlerin Tahlili I", **Türk Kültürü Araştırmaları,** Halil Fikret Alasya'ya Armağan, Ankara 1989.

Hatto Arthur, "The Marriage Death and Return to Life of Manas a Kırghız Epic poem of the Mid-Nineteenth century", **Turcica,** 12.C., 1980.

----------, "The Marriage Death and Return to Life of Manas a Kırghız Epic Poem of the Mid-Nineteenth century. Part II, **Turcica,** 14.C. 1982.

Hebert R.J.-N. Poppe, **Kırghız Manual,** İndiana 1963.

Holuflu, **Köroğlu Destanı,** Bakü 1990.

Hortaçsu Nuran, **İnsan İlişkileri,** Ankara 1991.

Hüseyin Kâzım Kadri, **Türk Lügâti,** Devlet Matb., İstanbul 1928.

Hüseyin Remzi, **İlâveli Lügât,** İstanbul 1305.

Hyacinth Y., **Sobranie Sued,** O Narodah.

İnan Abdülkadir, "Destan-ı Nesl-i Çengiz Han Kitabı Hakkında", **Azerbaycan Yurt Bilgisi,** Yıl 3, S.25.

---------- , **Makaleler ve İncelemeler,** T.T.K.B.,Ankara 1987.

----------, **Manas Destanı,** II. Baskı, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 611, Ankara 1985.

----------, **"Manas Destanı'nda Aş Yoğ Merasimi"**, Varlık, C.II, Istanbul 1941.

----------, "Manas Destanı'nın Yeni Toplanmış Metinlerinden Bir Parçanın Rusça Tercümesinden", **Türk Yurdu Mecmuası,** C.26, S.8, Ankara 1942.

---------- "Manas Destanı Üzerine Notlar", **Belleten,** T.T.K.B.,Ankara 1959, İkinci Baskı Ankara 1988.

----------, "Orta Türk Destanları ve Kırım", **Emel Mecmuası,** Dobruca 1930.

----------, **Tarihte ve Bugün Şamanizm,** (Üçüncü Baskı), T.T.K.B., Ankara 1986.

----------, "Türk Destanlarına Genel Bir Bakış", **Belleten,** T.T.K.B., Ankara 1954.

----------, **Türkoloji Ders Hülasaları,** Devlet Basımevi, İstanbul 1936.

İvgin Hayrettin, "Manas Destanı", **Erciyes Dergisi,** Yıl:10, S.112, Nisan 1987.

----------, "Manas Destanı Üzerine Türkiye'de ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde Yapılan Çalışmalar", **Türk Kültürü,** C.XXV, S.295, Ankara 1987.

----------, "Uygur Özerk Bölgesi ile Manas Destanı ve Divan-ı Lügât it Türk", **Size Dergisi,** Yıl:8, S.161, Mart 1987.

Kabaklı Ahmet, **Türk Edebiyatı,** C.I, Türkiye Basımevi, İstanbul 1965.

C.II, Otağ Matbaacılık, İstanbul 1973.

----------, "Türk Destanları", **Türk Edebiyatı Dergisi** (Türk Destanları Özel Sayısı), S.145, Kasım 1985.

Kafesoğlu İbrahim, **Eski Türk Dini,** Kültür Bakanlığı Yay. No.367, İstanbul 1980.

----------, **Türk Millî Kültürü,** Boğaziçi Yay., İstanbul 1986. (4. Baskı)

Kaplan Mehmet, **Edebiyat Üzerine Araştırmalar I,** Dergâh Yay., İstanbul 1976.

----------, **Edebiyat Üzerine Araştırmalar III** (Tip Tahlilleri), Dergâh Yay., İstanbul 1985.

Karaalioğlu Seyit Kemal, **Edebiyat Terimleri Kılavuzu,** İstanbul 1975.

Karalaev S., **Kanıkeyin Comogu,** Frunze 1940.

---------- , **Kanıkeydin Tay Toruyu Çapkanı,** Frunze 1941.

Karasaev Ğusayn, **Nakil Sözdör,** Frunze 1987.

Karasoy Yakup, "Destan Kavramı", **Millî Folklor,** S.10, Ankara 1991.

Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü, 2 C., Kültür Bakanlığı/1371-1372, Kaynak Eserler/54, Ankara 1991.

Kasimanov Sadık, (Akt. Ertuğrul Yaman), **Kazakların Millî Yemekleri,** Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.

Katanof N.F. - Radloff W., **Proben der Wolksliteratur der Türkischen stamme,** Petersburg 1907.

Kıdırbayeva Raisa, "Manas". **K.E.O.Ç.T.O.,** Frunze 1973.

----------,"Türk Destanındaki Karşılıklı İlişkiler Üzerine". **II.M.A.T.F.K.B.,** C.II. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1982.

Kocatürk Vasfi Mahir, **Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatı Tarihi, Tahlili ve Tenkidi,** Edebiyat Yayınevi, Ankara 1964.

Koşay Hamit Zübeyr, **Makaleler ve İncelemeler,** Ankara 1974.

Köksal Hasan, **Destanlarımız ve Türk Halk Edebiyatı,** İstanbul 1985.

----------, **Eğitim Enstitüleri İçin Türk Halk Edebiyatı,** Toker Genel Dizisi: 157, Okul Dizisi: 8, Istanbul 1978.

Köprülü M. Fuat, **Edebiyat Araştırmaları,** T.T.K.B.,Ankara 1966.

----------, **Türk Edebiyatı Tarihi,** İstanbul 1981.

Laude I.-Cirtautas, "Fragen der Manas-Forschung: Das Epos in Forchung und Gesang bei den Kasaken", **Central Asiatic Journal,** C.28, 1984.

Levent Agah Sırrı, **Edebiyat Tarihi Dersleri,** İstanbul 1939.

Mamırov M., "Semetey", **K.E.O.Ç.T.O.,** Frunze 1973.

Mamıtbekov Z.-Abdılaev A., **Manas Eposın izildöönün key bir meseleleri,** Frunze 1966.

Manas, Kitep I,II (Manas), Frunze 1958.
Kitep III (Semetey), Frunze 1959.
Kitep IV (Seytek), Frunze 1960.

Manas, Kitep I,II (Manas), Almatı 1961.
Kitep III (Semetey), Almatı 1962.
Kitep IV (Seytek), Almatı 1962.

Manas, Kitep I, Frunze 1984.
Kitep II, Frunze 1988.
Kitep III, Frunze 1990.

Manas Kırgızsky Narodnıy Epos, Moskva 1941.

Margulan A., **Çakan Cana Manas,** Almatı 1971.

Salâhî Mehmed, **Kaamus-ı Osmanî,** İstanbul 1329.

Mehrure Rahmi, **Dede Korkud ve Manas'ta Benzerlikler** (İ.Ü.Ed.Fak. Basılmamış Lisans Tezi), İstanbul 1934-1935.

Moldo T., **Semeteydin Bukardan Talaska Kelişi,** Frunze 1941.

Muallim Naci, **Lugât-i Naci,** İstanbul 1230.

Mütercim Asım, **Burhan-ı Katı Tercümesi,** İstanbul 1287.

Neşrî, **Kitab-ı Cihannüma,** Ankara 1949.

Nur Rıza, **Oughouz-Name,** İskenderiye 1968.

Orkun Hüseyin Namık, **Türk Efsaneleri,** İstanbul 1943.

Ortekin Hasan, **Çora Batır Destanı,** İstanbul 1939.

Oruzbaeva Byubina, "Mahmut Kaşgarî'nin Divanı ve Kırgız Dil Tarihinin Bazı Sorunları", **Belleten,** T.T.K.B., Ankara 1972.

Ögel Bahaeddin, "Doğu Göktürkler Hakkında Notlar", **Belleten,** T.T.K.B.,Ankara 1957.

----------, **Türk Mitolojisi,** T.T.B.E.,Ankara 1971.

Öktel N., **Türkiye'de Kullanılan Ev İlaçları ve Bunların Farmakolojik Tesirleri ve Tedavide Ehemmiyetleri,** Ankara 1939.

Öney Taceddin, **Köroğlu Destanı,** İstanbul 1944.

Özkan İsa, **Abdurrahman Han Destanı,** Kültür Bakanlığı Yay.,Ankara 1989.

----------, **Yusuf Bey-Ahmet Bey «Bozoğlan Destanı»,** Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1989.

Öztelli Cahit, **Köroğlu ve Dadaloğlu,** İstanbul 1963.

Öztürk Ali, **Çağlar İçinde Türk Destanları,** Ankara 1980.

----------, **Türk Anonim Edebiyatı,** Erzurum 1983.

Pakalın M. Zeki, **Osmanlı Deyimleri Sözlüğü,** C.I, İstanbul 1971.

Pekolcay Neclâ, **İslâmî Türk Edebiyatı,** C.I, Dergâh Yay., İstanbul 1981.

Pelliot P., "Sur la legende d'Uguz-khan en ecriture quigoure", **Toung Pao,** 2. Seri, 27.C., 1930

Radloff W., **Proben der Wolksliteratur,** C.V, Petersburg 1885.

Rasony Laszlö, "Türklükte Kadın Adları", **Belleten,** T.T.K.B., Ankara 1963.

Sepetçioğlu M.N., **Türk Destanları,** Toker Yay., İstanbul 1978.

Sinor D., "Oğuz Kağan Destanı Üzerinde Bazı Mülahazalar", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,** İstanbul 1950.

Sorokin Pitirim, **Bir Bunalım Çağında Toplum Felsefeleri** (Çev. Mete Tunçay), Ankara 1972.

Sümer Faruk, "Oğuzlara Ait Destanî Mahiyette Eserler", **A.Ü.D.T.C.F.D.,** Ankara 1961.

Şapiya Laya, **Manas Destanı,** (Basılmamış Lisans Tezi) İ.Ü. Ed. Fak., 1933-1934.

Şemseddin Sami, **Kaamus-ı Türkî,** İstanbul 1317.

Şerif Necati, "Kürek Kemiği ile Fal Bakmak", **H.B.H.M.,** C.I, S.3, İstanbul 1930.

Tahir-ül Mevlevî, **Edebiyat Lugâti,** İstanbul 1973.

Tanyu Hikmet, **İslâmlıktan Önce Türklerde Tek Tanrı İnancı,** Boğaziçi Yay., İstanbul 1986.(İkinci Baskı)

----------, **Türklerde Taşla İlgili İnançlar,** Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. 731. Ankara 1987.

The Manas of Wilhelm Radlovv; Re-edited, newly translated and with commentary by Arthur T. Hatto, Wiesbaden 1990.

Timurtaş F. Kadri, **Tarih İçinde Türk Edebiyatı,** Vilâyet Yay., İstanbul 1981.

----------, "Türk Destanları", **Türk Kültürü,** Ankara, Temmuz 1965.

Temir Ahmet, **Türkoloji Tarihinde Wilhelm Radloff Devri,** T.T.K.B., Ankara 1991.

Togan Z. Velîdî, **Reşideddin Oğuznâmesi**, İstanbul 1972.

----------, "Türk Destanlarının Tasnifi", **Atsız Mecmua**, S.I, İstanbul 1931.

----------, **Umumî Türk Tarihine Giriş**, İstanbul 1946.

Toygar Kâmil, "Manasçı Yusuf Mamay'la", **Türk Folkloru Dergisi**, S.89, Ankara 1986.

Tural Sadık K., **Kültürel Kimlik Üzerine Düşünceler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1985.

Turan Osman, **12 Hayvanlı Türk Takvimi**, İstanbul 1941.

Uraz Murat, "Türk Destanları, **T.F.A.D.**, C.18, S.351. Ankara 1978.

Ülkütaşır M. Şakir, **"Türk ve İslâm Geleneğinde Ağaç"**, Ankara 1963

Werbitski, **Altayskiye İnorodtsı**, Kazan 1889.

Yastremskiy S.V., **Yakut Halk Edebiyatı Örnekleri**, Leningrad 1929.

Yıldırım Dursun, **Manas Destanı ve Kökötöy Hannıng Ertegüsi** (H.Ü. Ed. Fak. Basılmamış Doç. Tezi) Ankara 1979.

----------, "Köroğlu Destanının Orta-Asya Rivayetleri", **Köroğlu Seminer: Bildiriler**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1983.

----------, "Pamir'de Bir Kırgız Destanı", **II.M.A.T.F.K.B., C.II**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1982.

Yudahin K.K., **Kırgız Sözlüğü** (Çev. Abdullah Taymas), II. Baskı, T.D.K.Yay., Ankara 1988.

Yüce Kemâl, **Saltuknâmede Tarihî, Dinî ve Efsanevî Unsurlar**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1987.

Yüksel Hasan Avni, "Türk Folklorunda Kırk Sayısı", **Millî Kültür**, C.III, Şubat 1982.

Yüksel Zühâl, **Polatlı Kırım Türkçesi Ağzı**, T.K.A.E. Yay. No: 99, Ankara 1989.

Zhirmunsky V.M., **Vedenie vizuçenie Manasa**, Frunze 1947.

Selan
1